

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK

f ü z e t e k

„Emlékek nélkül, népeknek híre csak árnyék...”
(Vörösmarty Mihály)

az Erdélyi Örmény Gyökerek
Kulturális Egyesület
havonta megjelenő kiadványa
XI. évfolyam 130. szám
2007. december

A Fővárosi Örmény Klub minden hónap 3. csütörtökén 17 órakor
– hívottan és hívatlanul – mindenkit szeretettel vár
a Budapest, V. Semmelweis utca 1-3. I. emeleti zeneterembe

Az örmény liturgia megemlékezéseiből

**„És add meg nekünk, hogy bátran nyissuk szólásra ajkun-
kat, és mennyei Atyának szólítsunk Téged, zengedezve és
mondva: Mi Atyánk...”**

Jézus az apostolok kérésére tanította meg ezt az imát, mely minden kereszténynek sajátja. Amiket eddig elmondtunk, azt tömören összefoglalja, benne van, ami számunkra szükséges. Imádkozása kísérje végig minden napjainkat egész életünk során!

Dr. Sasvári László

Lapunk az interneten: www.magyar-orm.axelero.hu honlapon olvasható

Elektronikus levélcímünk (E-mail): magyar.ormeny@t-online.hu

Podhorányi Zsolt

Akik őseik földjén maradtak

2. rész

Párbaj és kártya a huszadik században

Daniel IX. Pál a XIX-XX. század fordulóján már inkább a mókához értett. Róla jegyezték fel az alábbi, majdnem balul végződött csínytevést: Valamerre Erdély hegyes erdeiben űzte a vadat a társaság. Egyik legendás fegyverfogatója pedig medvét kerített csővégre. Vonatra tették hát a trófeát, hogy Pestig szállítsa bátorságának és fegyvertudományának hírnevét. A szerencsés vadász megsürgönyözte a dicsőséget a vadászczimboráknak, külön gondot fordítva a vad nevének, súlyának részletezésére.

Daniel Pál pedig feltette magában, hogy ürömcseppet kever a diadal serlegébe. Valamerre Pest és Temesvár között vándorcigányokat bérelt fel, hogy helyezzenek a medve orrába vaskarikát – amelyből a kortárs joggal következtethetett arra, hogy a derék állat erdei számóca – és vadászpusztítás helyett minden áldott nap a porondon vagy vásártéren kereste mutatványos gazdájának a betevőt. Az efféle „*fenevad*” becserkészése pedig dicsőséges vadásztettnek ugyebár nem nevezhető.

Pesten nagy ünnepség készülődött a nemes állat érkezésének hírére. Ünnepelni a magyar mindig fenemód tudott. Elképzelhető az úri társaság döbbenete, lélegzetének fogyatkozása, nemkülönben a vadász megsemmisülése, amikor az ünnepélyes ceremónia keretében kibontották a véres csomagot, és megpillantották a szegény pára orrában rozsdálló vaskarikát. Valahogy azonban mindenki tudta, hogy a jelenségre hol (melyik pesti címen) keresendő magyarázat, ki legyen a tréfa kifundálója. Daniel IX. Pál jutalma a mókáért segédek formájában érkezett.

Ekkorkezdődtek volt a bajok, Danielék

jó kedélyű sarja ugyanis nem állt nagy kardforgató hírében. Így alapos fejtörést okozott neki a megfelelő fegyvernem kiválasztása, hisz hiába folyt akkoriban párbaj az első vérig, löfegyver esetén egy rosszul mért ólomgolyóbis nem lehetett tekintettel a korabeli kifinomult párbajozási szokásokra. És a könnyed társasági csetepaté, amelynek híre oly könnyen száll, mint a társalgóban a Corona szivar, halállal végződhetett.

Daniel Pál kihívottként mégis a kardot választotta – és a családi szájhagyomány szerint oly nagy hadonászásba kezdett, hogy rutinos vívó ellenfele sérült meg a bajvívásban, nem pedig ő, a gyakorlatlan kardozó.

Trianon a család anyagi helyzetét végveszélybe sodorta, hiszen mindössze ötszáz holdat hagytak meg tulajdonukban, hogy a korábbi nagyúri életformát, a kastély fenntartását fedezze. „*Volt, hogy kártyán kellett biztosítani a hiányzó összeget*” – meséli a legifjabbik Daniel Pál sokat sejtetően. Az első világháború idején az ősök Pestre jártak a Kaszinóba kártyázni – a megélhetésért.

Székek a régi kertből

A Daniel famíliának 1946-ban kellett távoznia ősei kastélyából. Vendéglátóm, *Daniel Pál* édesapja sohasem tudta kiheverni az ősi birtok elvesztését. Két családi házat rendeltek a népes családnak új lakhelyül a faluban, itt éltek egészen 1960-ig, a Nagypapa, Daniel Pál haláláig. Az utolsó Daniel birtokos (*Daniel X. Pál*) életének legvégső szakaszában a fölöslegesség érzésével hadakozott – kilátástalanul. Az ötvenes években éjszakánként titokzatos látogató kopogtatott be hozzá. A sötétség beálltával, amikor egészen biztos lehetett benne, hogy senki sem látja, a gazdaság pártközpontból kinevezett igazgatója érkezett vendégségbe hozzá. Nem tudott mit kezdeni a földterület irányításával, és esténként az öreg Danielhez látogatott el, ugyan mit tegyen másnap, hogy ne omoljon össze minden. A hajdani birtokos pedig mit tehetett volna mást, segített...

Meséli a fia, *XI. Pál*, aki ma *Becskeréken* él közös családi házban az ő fiával és családjával *XII. Pállal*. Az idős Daniel Pál sovány, büszke ember, aki vagyon nélkül, az elszakíttóságban is megállta helyét a társadalomban. „*Soha hátrányos megkülönböztetés nem ért, azért mert magyar vagyok, azért mert nemesi család leszármazottja vagyok*” – mondja felemelt fejvel. Egyetemre mégsem tudott járni, egyszerűen nem jutott rá pénze. Mária testvérének sikerült a vízmérnöki diplomát megszereznie. Ők 1989-ben emigráltak

(*A Daniel család a betűvel írja családnevét, ennek ellenére az írott forrásokban rendre ékezettel (Dániel) szerepel. E sorok írója a leszármazottak útmutatása szerint az eredeti írásmódot követi. Megjelent a Várak kastélyok, templomok: történelmi és örökségturisztikai folyóirat 2006. (2. évf.) 6. sz. 32-35. oldalán*)

Kanadába. Pál a középiskola után a postán helyezkedett el, és a postatiszti főiskolán folytatta tanulmányait.

Hatvan éve nem jártak az ősi kastélyban

A Daniel család leszármazottai hatvan éven keresztül nem jártak őseik *óléci* kastélyában, amely jelenleg egy gyógyintézetnek ad otthont. A zárt intézetbe ritka a bejárás, a régi kastély látogatók előtt is zárt terület, bár korunk ritka ajándékként jó állapotban maradt fenn az utókornak. „*Épp meszeltek, amikor jó hatvan év elteltével ott jártam. A homlokzati festéssel már elkészültek, épp a belső munkáknál tartottak. A kastély állapotára nem lehet panasz, a falak olyanok, mintha csak nyolcéves koromban lennék. Persze, a múltat alig idézi itt már valami...*” – meséli Daniel XI. Pál keserűen.

Ő az utolsó a családból, aki belekóstolhatott a hajdani nemesi életformába, aki ifjúkorát egy kastély falai között töltötte. Ma egyre kevesebbet beszél. Amióta Kanadában élő nővérét elvesztette, mintha ő sem találná helyét a világban. A hely, amelyről egész életében úgy hitte, kibírja lába nyomát, most, mint a szűk cipő, lélegzetelállítóan kicsire zsugorodott.

Reménykednek ugyan a kompenzációban, amely kárpótlást nyújtana a hajdani birtokosoknak, de erre Délvidéken is sokan legyintenek. A varázsló pálcája régesrég eltört, aki a régi gazdagságot visszahozhatná.

Kiss Ferenc (Dés)

Örmény Múzeum – Egyesület, 1907-2007

I. rész

Az eseménydús 2007-es esztendő számos évfordulóhoz kötődő megemlékezés lehetőségét kínálja fel, melyek megtartása szinte köteleességszerű feladatként hárul napjaink magyarörmény közösségére, hisz az ősök iránti tiszteletet az utókor erényének is tekinthetjük.

A hazai magyarörmények életében három olyan momentum van, amelyek nagymértékben kihatottak e népcsoport életének alakulására: 1672, vagyis az örmények Erdélybe telepedése, 1700, azaz Szamosújvár városának megalapítása és 1907, az Örmény Múzeum – Egyesület megnyitásának időpontja.

Amint azt a múltbeli törekvések bizonyítják, az anyagi és szellemi javakban hiányt nem szenvedő erdélyi örmények mindennapi életében hosszú időn át hiányzott a társadalom széles rétegeiben is elfogadott köztiszteletben álló *intézmény*, mely a művelődési élet katalizátoraként működve magára vállalta volna a tudományos armenisztika tevékenységének megszervezését, vezetését és szakavatott irányítását. Egy ilyen jellegű intézmény feladata lett volna az erdélyi és magyarországi örmények kulturális értékeinek felkutatása, összegyűjtése, szakszerű rendezése, tudományos feldolgozása és az utókor számára való hiánytalan megőrzése. Fennállott ugyanis annak veszélye, hogy ezen értékek, melyekkel egy több évezredes múltra visszatekintő népcsoport rendelkezett, eltűnjenek, vagy a feledés homályába merüljenek. A művelődési emlékek konzerválásában és megőrzésében az erdélyi örmény egyházak mindig sokat tettek. Bizonyíték erre, hogy csak a szamosújvári örmény katolikus parókia, a XIX. század második felében, mint-

egy száz gondosan őrzött örmény kódex felett patronált.

Bármennyire is állhattak hivatásuk magaslatán az erdélyi örmény egyházak, sokrétű vallásos és humanitárius elfoglaltságai révén, nem helyettesíthették egy központilag szervezett, vezetett és programszerűen működő tudományos intézmény tevékenységét. Ilyen vonatkozásban példamutatónak bizonyult az *Erdélyi Múzeum – Egyesület* 1859, a *Magyar Néprajzi Társaság* 1889, és a megyeszékhelyen, Désen 1899-ben felállított *Szolnok-Doboka vármegyei Irodalmi, Történelmi és Etnographiai Társulat*, mely sok örmény tagja révén a szomszédos Szamosújvár számos múltbeli emlékének megőrzését is gondjaiba vette.

A kezdetben csak elképzelt, hasonló jellegű, örmény múzeum megalapításának gondolata és terve, az évek múlásával mindinkább kikristályosodott. E folyamat megindításában és kiszélesítésében jelentős szerepet játszott a *Szongott Kristóf* szerkesztésében 1887-től megjelenő „*Armenia*” magyar-örmény szemle,

Az „Örmény Múzeum” vezetősége.

Munkások. Dr. Herrmann Antal, Ornstein J. őrnagy, Orosz Endre, Moldován Simon, Szongott Kristóf, Bárány Lukács, Tódorfi Lukács, Kopátán Márton, Dr. Papp Gusztáv.

mely kezdetektől fogva maga köré csoportosította a tudományos armenisztika magyarországi képviselőit. Szongott Kristóf, aki az évek folyamán közel 400 cikket és tanulmányt közölt, a magyar-örmény közvélemény figyelmét mindinkább egy örmény múzeum felállításának szükségességére irányította. Ennek hatása alatt Merza Gyula az Erdélyi Kárpát Egyesület kiemelkedő egyénisége és az „Erdély” folyóirat szerkesztője, egy az „Armenia” hasábjain 1895-ben közölt tanulmányában felveti az örmény múzeum megalapításának időszerűségét. Azt a megállapítást teszi, hogy „az ezredéves kiállításon való részvételünk ötletéből összes műkincseinket, régiségeinket és különleges tárgyaikat össze kellene

gyűjteniünk, nemkülönben a nép ajkán élő mesék, énekek, költemények, népies eredetű örmény szólamok és egyéb nyelvkincseink felkutatandók és összeírandók lennének, hogy legalább ami megmenthető, ez alkalommal összegyűjtve a jelenlegi szamosújvári városi régiséggyűjtemény kiegészítéséül, a majd később létesítendő örmény etnográfiai múzeumban az utókor számára kollektíve állandóan közszemlére kiállíthassuk.”

Ugyancsak Merza Gyula volt az, aki 1900-ban a külföldi *mechitaristák* részvételével kecsegtetve egy örmény szobát tervez, ahol az erdélyi örmények legrepresentatívabb népi alkotásai kerülnének bemutatásra. Ezt követően, 1904 októberében dr. Hermann Antal

etnográfus *Bárány Lukács* szamosújvári örmény katolikus plébános hozzájárulásával *Kolozsvárra* viszi az egyház gyűjteményében található régi hímzéseket, melyeket az Erdélyi Kárpát Egyesület múzeumában állítottak ki. Ugyancsak ebben az évben jelent meg Szongott Kristóf *A magyarországi örmények etnográfija* című munkája, mely úgy tudományos körökben, mint az átlag olvasók körében osztatlan sikert aratott.

Szongott örményekről szóló etnográfiai munkája tekinthető az Erdélyi Kárpát Egyesület által kezdeményezett „*Erdély néprajza*” című díszmű első kötetének, mely – amint azt *Kovács Géza* az egyesület titkár írja – „*egy csöndben munkálkodó, ügyszeretettől áthatott erős lelkű ember, önerejéből megteremtett és így magának, a hazafias örménységnek, de a magyar tudományosságának is járatlan utakon ösvényt taposott és világot gyűjtött.*”

A halmozódó sikerek láttán dr. Hermann Antal etnográfus azonnal kezdeményezi az „*Örmény Múzeum – Egyesület*” megalapítását. Javaslatát a hazai és külföldi sajtó is népszerűsítette. Az intézmény megalapítására vonatkozóan, az első nyilvános értekezlet megtartására 1904. október 23-án került sor a szamosújvári főgimnázium tornatermében. Az értekezletet *Tódorfi Lukács*, a város polgármestere nyitotta meg és korelnöknek *Bárány Lukács* esperes-plébánost javasolta, aki elfoglalván elnöki székét üdvözölte a megjelenteket, majd a jegyzői teendő teljesítésére *Szongott Kristótot* kérte fel. Így, mind a háromnak, akik az értekezletet

összehívták szerep jutott. Dr. Hermann Antal tette meg a múzeum alapítására a javaslatot. Beszédének lényegét képezte a következő: a múltban gyökerezik a jövő, és aki tanulmányozza a múltat, legalább tudja, hogy merre menjen. Az értekezlet nem a múzeum születése, hanem keresztelése. A jelenlévők a tudós előadó beszédét hosszas éljenzéssel jutalmazták, majd a hozzászólók a múzeum – egyesület megalapítása időszűrőségének kimondását kérték. Ezt az értekezlet meg is tette. A továbbiakban, a múzeum megalapítása céljából, egy bizottságot neveztek ki, melynek elnökül Szongott Kristótot, tagjainak sorába, pedig dr. Hermann Antal, Merza

Gyula, dr. Mártonfi Lajos, Ábrachám Zachar, dr. Gopcsa Jakab és dr. Márton László voltak megválasztva.

Az örmény – múzeum mihamarabbi megalapításának gondolatától fűtve a bizottság, Szongott Kristóf elnöklete alatt és annak lakásán több szervező gyűlést tartott és igyekezett a közhangulatot az intézmény felállításának irányába terelni. Eközben megkezdődtek a múzeumi tárgyak gyűjtése és a felajánlott pénzbeli adományok számbavétele.

Az első adományozó dr. Mály István neves orvos volt *Kolozsvárról*, aki egy régi örmény keresztelő kelengyét ajánlott fel. Bárány Lukács plébános a szamosújvári örmény egyháznak Kolozsvárt kiállított mintegy 40 darab varrotását, a történeti nevezetességű palástgallérokat (vágász) és *Verzár* püspök jelvényeit letéteményezi. *Szongott Jozefa* tanítónő egy 200 éves mennyasszonyi ruhakészletet, *Miskigian János* egy 1300-as évekbeli, 1000 koronára becsült örmény kódexet ajándékozott, míg Szongott Kristóf értékes házigyűjteményt, gazdag könyvtárát szekrényestől és kéziratárát ígérte az alakuló intézménynek. Jelentősnek bizonyultak a pénzbeli deponálások is. Az egyik névtelen adakozó 1000 koronát ajánlott fel, melyet számos kisebb-nagyobb összegek követtek. Az alapítók sorába lépett 200 korona mellékletével a tudós *József* királyi főherceg is.

A Szongott Kristóf vezette szervező bizottság kitaró és eredményes munkájának eredményeként az „*Örmény Múzeum – Egyesület*” 1905. február 19-én tartotta alakuló közgyűlését. Az egybegyűltek Szongott Kristófit választották

meg elnöknek. Az elnök, jegyzőnek dr. *Papp Gusztávot*, a jegyzőkönyv hitelesítésére Merza Gyulát és dr. László Mártont kérte fel. Ezek után az alakuló gyűlést üdvözlő előadások következtek. Az egybegyűltek dr. Hermann Antal felolvasásában hallgathatták meg a szervező bizottság a múzeum megalapítására vonatkozó előterjesztését, melyet az alapszabályok elfogadása követett. Mindezeket figyelembevéve, az ülés elnöke, Szongott Kristóf az Örmény Múzeum – Egyesület intézményét megalakulnak jelentette ki.

Az ülés utolsó szakaszában megválasztották az intézmény tisztikarát és választmányát. A tisztikar névsora: elnök *Dániel László* ny. főispán, Szamosújvár szabad királyi város országgyűlési képviselője. Alelnökök: *Tödörfi Lukács* (Szamosújvár), *Gopcsa László* (Budapest), *Issekutz Győző* dr. orszgy. képviselő (Erzsébetváros), *Mártonfi Lajos* dr. (Szamosújvár), *Merza Gyula* (Kolozsvár), *Tűzes Karácsony* (Dés). Titkár: *Papp Géza* dr. (Szamosújvár), jegyző: *Kapatán Márton* (Szamosújvár), pénztáros: *Gopcsa Jakab* dr. (Szamosújvár). A múzeum felügyelő bizottságának elnöke: *Bárány Lukács* kanonok, főesperes, plébános. Múzeumi igazgató: *Szongott Kristóf*. Múzeumi örök: *Bányai Elemér* dr., *Józsa János*, *Ornstein József*, *Orosz Endre*, *Temesváry János* dr. Érdemei elismeréseként, tiszteletbeli igazgatói címmel tüntették ki *Hermann Antal* dr.-t. Ez alkalommal kijelölték az intézmény választmányát is, melyet 80 tagból alakítottak ki.

Folytatjuk

Hencz Péter

A lelkiileg is összetört nemzetnek kiutat mutatott gróf Klebelsberg Kunó, a harmadik évezred minisztere

3. rész

Vidékfejlesztés

Klebelsberg „decentralizációs” kultúrpolitikájában a vidék, a Dunántúl és különösen a töröktől sokat szenvedett és hátrányos helyzetbe került Alföld elmaradottságának mérséklése meghatározó elv volt. Ennek érdekében hozta létre a vidéki egyetemeket is, melyeknek feladatául szánta az Alföld speciális problémáival (gyermekhalandóság, tuberkulózis, öntözés-csatornázás-árvizek, kubikoskérdés, tulajdonviszonyok, munkanélküliség stb.) való tudományos foglalkozást. Ekkor indulnak el a *Duna-Tisza*-csatorna előmunkálatai, melynek megépítésével a magyar búza versenyképességét lehetne biztosítani a nemzetközi hajózásba való bekapcsolódással.

Szeged élmezőnyét halastavak építésével akarta segíteni. A népiskola-építési program is az Alföld elmaradottságát kívánta enyhíteni. Ekkor épült a vidéki múzeumok, sportpályák és uszodák nagy része. Szegeden építteti meg *Közép-Európa* legszebb terét, a *Dóm teret* és a *Nemzeti Pantheont*, kezdeményezésére indulnak el a szabadtéri játékok stb.

A magyar gyermek és a sport minisztere

Klebelsberg életművének központi eszménye a gyermek. A gyermek oktatása, testi és lelki egészségének megőrzése. „*A magyar anya, aki világra hozza az újszülöttet és a magyar tudós, aki kutat és tanít, ugyanazt a célt szolgálja: Magyarország feltámadását.*”

A másfél százados török pusztítás után a magyar anya termékenységének

volt köszönhető – családonként 10-13 gyermek – a nemzet megmaradása. Az egészségügy legsürgetőbb feladata a gyermekhalandóság csökkentése és a gyermekbetegségek elleni harc.

„*Én a nemzetek kultúrfokának megállapításánál fő kritériumként azt keresem, mekkora a nemzetnél a gyermekhalandóság... Mentől műveltebb, civilizáltabb és erkölcsösebb egy nemzet, annál jobb dolga van annál a nemzetnél a gyermeknek. Ez a nemzetek kultúrfokának az én meggyőződésem szerint az első fokmérője.*”

Sokat foglalkozott a tehetséges gyermekek felkutatásával és megőrzésével. A nemzet sorsát meghatározza, hogy a tehetséges embereket idejében megfelelő állásba juttassa, mert „*kevés ország van széles e világon, ahol aránylag több lenne a tehetség, mint*

Magyarországon. De még kevesebb ország van, ahol a tehetségek teljes kifejlődésének annyi gátja lenne, mint éppen nálunk.”

Törvényt szabályozta a tehetséges falusi gyermekek felkutatását: minden oktatási intézet vezetőjének – a legalsó iskolától az egyetemig – kötelességévé tette, hogy jelentsék a tehetséges gyermekeket a miniszternek, akinek ösztöndíjjal kell gondoskodnia róluk. Klebelsberg valósította meg először hazánkban a tudatos sportpolitikát és sportdiplomáciát, felismerve a sport testi és jellemformáló erején kívül a sportteljesítmények propagandisztikus értékét. A testnevelés, mint kiemelt kormányzati ág a költségvetésben külön keretet kap. Létrehozza a *Testnevelési Főiskolát*, a *Magyar Olimpiai Bizottságot*, megrendezteteti az első testnevelési kongresszust, megépítteti a margitszigeti *Nemzeti Sportuszodát*, a középiskolákban bevezeti a harmadik testnevelési órát, a kiváltságosok balatoni fürdőzését demokratizálni akarja. Sportpolitikájának eredménye hamarosan megmutatkozott: a berlini olimpián a harmadik helyen végzett az ország a nemzetek versenyében. Ettől kezdve éri el a magyar sport máig is tartó sikersorozatát.

Klebelsberg Kunó történelmünk legválságosabb idejében, amikor pusztalétünk forgott kockán, kilátástalan gazdasági helyzetben, a lelkileg is összetört nemzetnek kiutat mutatott. A kulturális építkezés, az oktatás, tudomány és egészségügy felvirágoztatásának útját. Kultúrpolitikája számos *Nobel*-díjast, olimpikont is adott az országnak és a világnak. De ezen túl, az általa elindított nagyívű kulturális és tudományos fellendülés jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy a nemzet ezen tragikus évszázadban megmaradt, és a harmadik évezredbe léphet. Klebelsberg eszmerendszerében és alkotásában mind a nemzeti és konzervatív, mind a szociális és liberális értékek megtalálhatók, így életműve közös és építő cselekvésre ösztönözheti vezető politikai erőinket az ország fel-emelésében. *Merre tovább, Magyarország?* – kérdezi *Hankiss Elemér*. Klebelsberg Kunó útján, azt folytatva és megújítva.

A szerző orvos, a témával kapcsolatosan jelent meg könyve: Gróf Klebelsberg Kunó, a harmadik évezred minisztere (Szeged, 1999., Bába és Társai Kft.)

(Megjelent a Magyar Nemzet 1999. augusztus 13-i számában, 8. old.)

Megjelent!

Megjelent Száva Alex (Sándor) – *Ó, barátom – Ov paregam* című erdélyi örmény népdalok CD lemeze, amely a *Fővárosi Örmény Klub* december 20-i délutánján kerül bemutatásra. A lemez 2.500 Ft-ért megvásárolható a Fővárosi Örmény Önkormányzat székhelyén (1054 Budapest, Akadémia u. 1. III. 338.) *Zsoldos Vanda* titkárnőnél 10-15 óra között. Vásárlás előtt kérünk időpontot egyeztetni a 332-1791-es telefonszámon!

Bálintné Kovács Júlia

Adatok a magyarláposi örménymagyarokról

17. rész

A kiegyezés évében, 1867-ben Mányóként született Márton, ki tudja milyen szándék vagy egyszerű elírás folytán 1892 február 21-én már, mint Mánya Márton ügyvédi írnok nősült, feleségül véve Lengyel Anna hajadont.

Miután hirdetve voltak, gyón-
tak és áldoztak, majd Miklós Al-
bert plebános összeadta őket. A
25 éves vőlegény örménymagyar
szüleit már ismerjük, s nem csa-
lódunk a 19 éves menyasszony
származását illetően sem, hiszen a szü-
lők Lengyel Lajos és felesége Gopcsa

1939. évi. a. alapján bejegyzett házasságok.
No. 108-1946

Lecturis salutem in Domino!
házasítgatás presbiterus vigaris fides indolam et ceteris in

DEFUNCTORUM

Deceased: B. Defunctus, No. 72. Magyarlajos

Annus, dies et menses obitus	Locus obitus, et domicili, nomenque domus	Nomen et cognomen defuncti vel defunctae, cum indicio et aetate	GENUS	Religio	Parochus vel ecclesiae pastor	Nomen et officium sponsi	Nomen et officium sponsae	Locus et aetate nuptiarum
1903. évi. 19. február	Magyarlajos	Anna Mányó nevelő Mányó Márton felesége	—	Római Kat.	Pap János	Anna Mányó nevelő	Adalbertus Miklós vice-archidiaconus	Magyarlajos 19. február 1903.

In quorum maius rebus hoc proprii manu subscriptis et sigillo parochi munitis extrahedi litterae
Magyarlajos 19. február 1903.

As 1999. IV. t.c. alapján bejegyzett házasságok kivonata.
122-1941. szám.
Kivonat

Szülők: Magyarlajos, Gopcsa Anna
Szülők: Magyarlajos, Gopcsa Anna

házasságuk anyakönyvéből, 1902. évi. a. alapján bejegyzett házasságok kivonata.
122-1941. szám.
Február 21. / 1903. február 21.

Anyakönyv II. kötet 25-1903

Folytatás	1.
A házasságkötés évi.	1903. évi. február 21. évi.
szülők	Mánya Márton ügyvédi írnok Lengyel Anna hajadont
Születés	Mánya Antal rom.kat. és Kovács Margit rom.kat. Lengyel Lajos rom.kat. és Gopcsa Anna rom.kat.
szülők és lakóhely, házasság	Magyarlajos, lakóhely Csallóköz Pecsétszegen.
válás	rom.kat. rom.kat.
életkor	25. éves, a nő jegyes 19. éves.
átadás, hajadont	nőtlen, hajadont.
örököse	
A tanúk neve és állapota	Gopcsa Joachim és Mányó János.
Az ajándék neve és hivatala	Miklós Albert plebánus
Voltak-e hirdetés vagy hirdetés a házassági vagy valamelyik anyakönyvi	Hirdetve voltak, gyónáltak és áldoztak.
Jegyzet	

Jelen kivonat hiteleségét azonos adataival a 122-1941. számú anyakönyvi kivonatban igazolom.
Köt. Magyarlajos 1903. február 21.

Magyarlajos 1903. február 21.

Anna neve nem sok kétséget hagy az örménymagyar származást illetően.

A Lengyel családról, akik feltehetően a Láposhoz közeli Pecsétszegen éltek, valamint a Gopcsákról akik közül Joachim az egyik esküvői tanú volt, semmit sem tudok, a másik tanú, Bányai János egyik meghatározó alakja volt a valamikori magyarláposi „társadalomnak”.

Dédnagyapám, aki 1851-ben Martinus Kovács-ként nősült, 1891 április 29-én hunyt el 62 éves korában, és már mint Martinus Kovács szerepel a halotti anyakönyvi kivonatban.

Özvegye 12 évvel élte túl, 1903 március 19-én követte férjét, és érdekes módon ugyanaz a Miklós Adalbertus vice-archidiaconus parochus, aki 1891-ben Kovács Martinust vezette be a halottak anyakönyvébe, most 1903-ban Anna Mányó neve mellé azt írta: vidna Martini Kovács.

1939. VI. t. c. a. alapján közzétett adatok
L. T. C. 2.

47-1944.

Lecturis salutem in Domino!
Inscriptis praesentium vigore fidem facio indubitan et ceteris in

DEFUNCTORUM

Secunde II. Defunctorum 63. No. 5. Magyarlápós.

Anno, dies et mensis obitus	Locus originis et domicilii, seu verus situs	Nomen et cognomen defuncti et defunctorum, cum conditione et aetate	GENUS				Habeat an maritus, sponsa	Habeat an heredes, legatarios, usufructuarios	Nomen et officium executoris	Locus ubi et dies exequiorum
			Sexus	Religio	Professio	Condicio				
1891. oia. 29. Aprilis	Magyarlápós	Martinyus Kovacs mortuus pallas	M.	R.	Parvulus	Provisus	Adalbertus Székely parvulus	Dr. Sándor Kovacs oia. 30. 1909.		

In quorum meos rebus has proprias manus subscriptas et sigillo parochiali munus extraxerit liberis.

Magyarlápós 24. Februarii 1944.

APRILIS 1944

ment férjhez végülis apósomhoz. Épp egy társaságban volt, és mondták, hogy jön a kérő. A társaságban lévők kérdezték: Ágnes, férjhez mész hozzá? Elmész innen? Azt válaszolta: ha egy fokkal szebb, mint az ördög, akkor férjhez megyek hozzá. Hát éppen csak egy fokkal volt szebb - mesélte. És akkor eljött ide Lápósra. Az ő édesapja a Teleki grófnaknál volt kovács, és mint falusi iparos

leány egy tehenet is kapott hozományul, meg selyempaplant, mindene volt. De a férjének nem kellett állat, hogy tartsa! Eladta a tehenet. Anyósom mondta, hogy megsiratta. Hajdú Ágnes – anyósom – nem nagyon tudott beilleszkedni Lápósra. Nem jött ki jól a sógornőivel sem. Hatvanöt éves volt, amikor meghalt. Nem akart a Kovácsok közé temetkezni. Azt mondta, neki elég volt életében a Kovácsokból...”

leány egy tehenet is kapott hozományul, meg selyempaplant, mindene volt. De a férjének nem kellett állat, hogy tartsa! Eladta a tehenet. Anyósom mondta, hogy megsiratta. Hajdú Ágnes – anyósom – nem nagyon tudott beilleszkedni Lápósra. Nem jött ki jól a sógornőivel sem. Hatvanöt éves volt, amikor meghalt. Nem akart a Kovácsok közé temetkezni. Azt mondta, neki elég volt életében a Kovácsokból...”

(Folytatjuk)

Önkormányzati hírek

December 3-án 16 órától tartotta közmeghallgatását a Bp. Főv. II. kerületi Örmény Kisebbségi Önkormányzat a Polgármesteri Hivatalban. Köszönjük a kerületi polgárok részvételét és érdeklődését.

II. ker. ÖKÖ

A Fővárosi Örmény Önkormányzat 2007. december 10-én du. 18 órakor tartja közmeghallgatását az V. Akadémia u. 1. III. em. 338. ajtószám alatti székhelyén, melyen dr. Issekutz Sarolta, a testület elnöke beszámolót tart a 2007 évi tevékenységükről, 2008. évi terveikről. A főváros állampolgárai kérdéseket tehetnek fel a testület tagjainak a FÖÖ működésével kapcsolatban. Minden érdeklődőt szeretettel várunk.

FÖÖ

Vincze Zoltán

Roska Márton, a kolozsvári régészeti iskola megalapítója

2. rész

Az egyetemi oktató (1905-1915)

1904-ben befejezte egyetemi tanulmányait, egy év múlva pedig történelem-földrajz tanári oklevelet szerzett. Választás előtt állt: elindul a viszonylag biztos megélhetést nyújtó középiskolai tanári életúton, vagy pedig a kétes anyagi biztonságot jelentő tudományos pályát választja. A döntést megkönnyítette *Pósta* kiállása tanítványa mellett. A kari tanács az 1905/1906-os tanévre a régészeti tanszék tanársegédévé választotta, a miniszter pedig megerősítette a helyi határozatot.

A hatályos törvények értelmében a tanársegédi megbízatás csupán egyetlen tanévre szólt, de a következő években a választást megismételték. Az Érmészen és *Régészeti Intézet* állandó alkalmazottjaként éveken át az ő feladatkörébe tartozott a *Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumtól* vagy a *Pénzügyminisztériumtól* érkező éremleletek áttekintése, és az intézeti gyűjteményből hiányzó darabok kiválogatása.⁶

A terepbejárások eredményeként újabb szórványleletekkel gyarapította a táruk anyagát. Szűkebb pátriája, *Szolnok-Doboka* megye területén több gyűjtőutat is tett. Szülőfaluja és a szomszédos *Magyarszarvaskend* (őskori és római cserepek), *Feketelak* (őskori edénytöredékek, szuvatrög), *Melegföldvár* (őskori és római cserepek; jáspis gyártási hulladék, „*e vidéken nem fordul elő, tehát behozatal*”, *Csatány* (római téglák, cserepek), *Oláhpéntek* (őskori kerámia), *Visa* (bronzbalta), *Alsókossály* (római kőtöredékek, lándzsacsúcs, érme) neve többször is szerepel a beszerzési naplókban. De *Kolozsvár*, *Brassó* határában, a *csulpeszi* barlangban gyűjtött

tárgyakat is adományozott. Külföldi útjai nyomán a régiségár *Dániából* (Seeland szigete), *Franciaországból* (Saint Acheul) származó őskori kőszerszűkkel gazdagodott.⁷ A táruk anyagának jó ismerőjeként ráhárult a nagyközönség igényeit kielégítő múzeumi tájékoztató megírása.

1904-ben főnöke kiküldte „*a dévai múzeum még feldolgozatlan tárgyainak meghatározására.*” A helyszínre érve – jelenti levelében: „*Meghatározás és a legprimitívusabb rend helyett találtam azonban akkora rendetlenséget s – bocsánat a kifejezésért! – a legczudarabb lelkiismeretlenségnek annyi jelét, hogy az embert a legmélyebb szégyenérzet fogja el arra a gondolatra, hogy idegenek is megfordultak itten, s talán az itteni állapotok is hozzá járultak a magyarországi kulturális állapotokról való fogalmaik megalkotásához.*” Nem sokat tépelődött. Beszerzési naplót, törzskönyvet nyitott, megkezdte a tárgyak megszámozását. Elvégezte a kicsiny fegyvertár darabjainak meghatározását, hogy ezzel mintegy mintát nyújtson a

jószándékú, ám szakismeretekkel nem rendelkező múzeumőr további tevékenységéhez.⁹ Dévai munkálkodása újólag megbízhatóságát lelkiismeretességét tanúsította.

A kinevezését követő első években az intézet kevés ásatást szervezett, s az új tanársegéd is kevés hasonló feladatot kapott. 1909-ben a helyzet gyökeresen megváltozott. Állami és társadalmi intézmények, testületek – a *Magyar Földrajzi Társaság Alföldi Bizottsága*, a *Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeumtársulat*, az aradi *Kölcsey Egyesület*, *Vajdahunyad* város közönsége stb. anyagi támogatásával egész sereg tudománytörténeti jelentőségű kutatást végezhetett.

Elkezdte a *perjámosi* bronzkori telep feltárását, s a munkát folytatta 1910, 1911, 1913-ban. 1910-ben a korszak kutatását kiterjesztette a közeli *Pécska* és *Szemlak* határában lévő telepre. A tordosi határ négy pontján végzett kutatások a *Torma Zsófia*-gyűjtemény hitelesítését célozták, s a nagyiklói ásatás is a neolitikum jobb megismerésére irányult; a *borberek*i ásatás értékét csökkenti, hogy jegyzetei a háború alatt elvesztek. *Kolozsvár* és *Apahida* határán újabb *villa rusticát* tárt fel, *Magyarköblösön* pedig próbaásatásokat végzett. 1911-ben *Csoklovinán* a paleolitikum idején lakott barlangban ásott, *Nándorvályán* folytatta a *Torma Zsófia*-gyűjtemény hitelesítését, *Vajdahunyadon* pedig kora *Árpád*-kori temetőt tárt fel. Ez utóbbi párját ásta meg 1912-ben *Várfalván*, *Marosgombáson* pedig egymásra telepített szkíta, avar és honfoglaló magyar temető ásatásába kezdett. Ez utóbbi munkát 1913-ban is folytatta, ugyanakkor megkezdte a *kőrösbarlangi* Igric-barlang kutatását, hitelesítő ásatásokat végzett a *felsőszőcsi* rézkori temetőben, s a fiatal

Ferenczi Sándorral az oldalán *Alvincen* ásott. 1914 májusában *Marosveresmarton* gepida sírokat tárt fel. Pósta figyelmeztette, hogy pénzügyi megfontolásból szabjon szűk határt a kutatásnak: „*Mióta elment, azóta is pár intő jelet láttunk, amelyek kötelességünkké teszik, hogy az ernyőt kifeszítve tartsuk, míg a jégverés, amelyik most az Intézetiünkre szakadt, fejeink fölül elvonul. Vigasztalja, meg hogy ez a csapás nem csak a mi pástánkat érte, hanem az egész országot.*”¹⁰ A *szentgericei* őssálat-maradványok mentésekor már dörögtek az ágyúk. A nyárutóra-őszelőre tervezett kutatások – a *perjámosi*, *marosgombási*, *marosveresmarti* feltárások folytatása, az al-dunai (*Pancsova*, *Versec*) próbaásatások – a háború miatt végképp elmaradtak.¹¹

Pósta Béla mindent megtett új tanársegéde szakmai felkészültségének elmélyítése érdekében. Támogatásával 1908-ban Roska külföldi tanulmányútra szóló ösztöndíjat kapott: *Berlin*, *Bruxelles*, *Párizs* múzeumaival ismerkedett. 1909-ben *cseh-morva*- és *németországi* múzeumokba látogatott. Egy morvaországi magángyűjteményben az erdélyi neolitikum kerámiájának párhuzamai-ra, valamint a *Kárpát-medencéből* származó tokos-füles bronzbaltákra figyelt fel. A *drezdai* múzeum kora vaskori anyaga a *szászországi*, *dunántúli* és *erdélyi* kultúrák párhuzamainak és különbségeinek felismerésére vezette. *Berlinben* a *Schliemanngyűjtemény* leletei között felfedezte az erdélyi neolitikum és bronzkor analógiáit. 1912-ben a *májna-frankfurti* múzeum szakembereivel kicserélték ásatási tapasztalataikat: részt vett egy feltáráson, amelyen bemutatta saját kiemelési módszerét. Nyélbe ütötte a *frankfurti* és a *zürichi* múzeum kiadványa, valamint a kolozsvári *Dolgozatok* cseréjét.

Ugyancsak 1912-ben Pósta oldalán részt vett a XIV. antropológiai és régészeti kongresszuson.¹²

Egyetemi karrierje, a különféle elismerések oktatói tevékenységének, tudományos munkásságának, eredményeinek méltánylásáról tanúskodnak. *A Földközi-tenger művelődésének hatása Magyarország újabb kőkori temetkezéseire* című értekezésével elnyerte – kitüntetéssel – az archeológia, az ókori történelem és az ókori művészettörténelem doktora címet (1908. május 23.). 1912-ben tanársegédi állását miniszteri rendelettel átszervezték II. osztályú adjunktusi állássá, s ebben a beosztásban utóbb háromévenként megerősítették. 1913-ban a paleoetnográfia magántanárává habilitálták. Ez alkalommal *Cholnoky Jenő*, a nemzetközi hírnév geográfus, aki közelről ismerte barlangásatásait, így összegezte a folyamodóról alkotott véleményét: „*Roska rendkívül szorgalmas munkás, megbecsülhetetlen hasznos adatgyűjtő, aki azonban nagyobb koncepciókra, összefoglalásokra is képes.*” Ásatási beszámolóját, tanulmányait értékelve Pósta Béla mintegy kijelölte tanítványa helyét a tudománytörténetben: *Dolgozataiból „az erős gyakorlati régészt ismerjük meg első sorban, aki iskolát teremt ennek az iránynak. Az ásatások eredményeinek feldolgozása rendjén a helyesen megszerező, az anyagot helyes tudományos módszerrel beosztó ősrégész áll előttiünk. (...) úgy gyakorlati, mint elméleti téren iskolát vannak hivatva teremteni. Tanító, nevelő modoruk máris megteremtette a maguk üdvös hatását. E hatás fokozódását remélhetjük folyamodónak a katedrán való működésétől.*”¹³

Pósta Béla egyébként minden alkalmat megragadott tanítványai, köztük Roska pályájának egyengetése érdekében. Országos szaklapok szerkesztőinek figyelmébe ajánlotta dolgozatait. 1913-ban a *Dolgozatokban* megjelent közleményeinek jutalmazásaképpen *Kendi Finály Henrik* Emlékdíjra javasolta. Felvetette az éppen akkoriban átadott marosvásárhelyi Kultúrpalota igazgatójává, illetve könyvtárosává történő kinevezésének lehetőségét. Úgylehet az erdélyi régészet és múzeumi egy újabb fellegvárának a kiépítésére gondolt. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége, „*mint előtanulmányai alapján teljesen alkalmas egyént*”, támogatta Roska jelölését. Ám úgy tűnik, hogy *Bernády György* polgármester elzárkózott a javaslatától.¹⁴ Roska a kolozsvári egyetem oktatója maradt.

Folytatjuk

⁶ Uo. C1 1057-1059.

⁷ Uo. Beszerzési naplók I-V.

⁸ *Roska Márton: Az Érem-és Régiségvár.* In: Kelemen Lajos (összeáll.): *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület multja és jelenje. Az Erdélyi Nemzeti Múzeum tárai.* [Kv.] 1909. 33-39. old.

⁹ KvTMI t C1 825.

¹⁰ Uo. C1 2348 b.

¹¹ Uo. C1 2355, 2355 a.

¹² *Roska Márton: Külföldi tanulmányutamról.* EM 1909. 351-352. old.; KvTMI t C1 2123/1, 2149/6.

¹³ KvTMI t C1 2200/10.

¹⁴ Uo. C1 1706/1, 1905, 2196/5 a-b; Magyar Országos Levéltár, Bp. (MOL) K 763 54. doboz 728/1913; Keleti Újság 1936. november 14. (Stoica Aurel ny. alezredes vallomása).

Tibori Szabó Zoltán

Murádin Jenő 70. születésnapjára

Murádin Jenőnek szerencséje volt. Még kifogta azokat az időket, amikor a kolozsvári egyetemen művészettörténetet oktattak, s azokat a nagy tudású professzorokat, akik ezt a szakmát szívvel-lélekkel tanították. De aztán szerencsétlenségére az Igazsághoz, az akkori kolozsvári magyar nyelvű újsághoz került, ahol több mint három évtizeden keresztül (1967-1988) szerkesztőként kellett robotolnia a minden napilapra jellemző taposó malomban.

Ezt a hátrányt azonban sikerült szerencsére váltania. A lapban a hivatalos propaganda fokozatosan kiszorította a szerkesztőség munkatársainak anyagait, így napról napra több idő jutott egyébre. Szerencsétlenségére, Murádin Jenőt az erdélyi képzőművészet múltja érdekelte, másik munkára sarkálló körülmény pedig az volt, hogy a szerkesztőségtől mindössze néhány lépésre állott az *Egyetemi Könyvtár*. A napilap mókuskerekéből kislisszolva, elcsent órákon át dolgozott ott, a poros újságkollekciók között azon, hogy Erdély képzőművészetének sajtóirodalmát összeszedje.

Szerencséje volt. A bespájzolt sajtó-bibliográfiai anyag és az azt kiegészítő, Murádin által rendszerbe szedett cédulák elképesztő halmaza egymás után adta magából a jobbnál jobb témákat. Hiszen szűz terület volt ez, előtte ehhez az anyaghoz, teljességre törekedve, senki nem nyúlt hozzá. Szerencsétlenségére nem is igen volt senki, akitől tanácsot kérjen, amikor a feltárás rögös útjain, mint minden kutató, megakadt, elbizonytalanodott.

Mégis azt mondom: szerencséje volt. Mert feltérképezhette az erdélyi magyar képzőművészet „*forró pontjait*”, már a

könyvtári olvasóteremben megismerkedhetett azokkal a nagynevévű alkotókkal, akiknek később a munkáit is első látásra képessé vált azonosítani. A könyvtári ismereteket sok-sok utánajárással, kortanúkkal megejtett hosszú beszélgetésekkel, gyűjtemények megtekintésével, családi levéltárak felnyitásával igyekezett kiegészíteni. Szerencsétlenségére, ez akkoriban – szavával élve: „*a múlt század hatvanas-hetvenes-nyolcvanas éveiben*” – cseppet sem volt olcsó multság. Mégis megtalálta a módját annak, hogy a hallatlanul nagy szorgalommal összecsipegetett-gyűjtögetett-rendeztetett anyag elegáns kötetté, ízléses monográfiává, színvonalas szakcikké, körültekintő tanulmánnyá álljon össze.

Kétségtelen, hogy szerencséje volt, mert ezek a könyvek – *A Barabás Miklós Céh, A Ferenczy művészcsalád Erdélyben, Klein József, Maticska Jenő, Nagy István, Gy. Szabó Béla* – már a diktatúrában évente-kétévente megjelentek. Csakhogy a nyolcvanas évek végén, a hetediknél – szerencsétlenségére – az illetékesek is felfigyeltek. Rájöttek arra, hogy merrefelé fejlődik mindaz, amit Murádin Jenő az olvasó asztalára letett,

így a cenzúra már a címben is kivetnivalót talált. Szerencséjére csak a címben. A *Gruzda János* festőművész életét és művészetét bemutató monográfia így kapta *A tél festője* címet, de legalább a tartalma megmenekült. Persze, a nyomtatás idejére az idők már odáig vadultak, hogy – a szerző szerencsétlenségére és mérhetetlen bosszúságára – valamennyi helységnevet románra kellett változtatni.

Murádinak aztán mégis kedvezett a szerencse. 1990 után egyik könyvet a másik után sikertült megírnia és megjelentetnie. Hosszú felsorolást igényelnének már csak a címeik is. Feljegyezte és publikálta mindazt, amit a *nagybányai* és a *felsőbányai* művésztelep egykori alkotóiról feljegyezni és publikálni érdemesnek látszott, lexikonba foglalta az ezeken a telepeken dolgozó alkotókat, tisztázta több monumentális köztéri alkotásunk múltját, az erdélyi műemlékek sorsát, a könyveinket díszítő művészi alkotások rejtelmeit, megörökítette a legfontosabb erdélyi művészeti iskolák és műhelyek történetét, és művészeti topográfiákat állított össze. Ezzel elévülhetetlen érdemeiket szerzett művészeti múltunk felkutatásában, és akadémiai tagságon túl is beírta a nevét Erdély jelképes aranykönyvébe.

Írt régi fényképészekről, festőkről, szobrászokról, fametszőkről, és nemcsak az alkotói produkció érdekelte, hanem legalább ugyanolyan mértékben az ember is. De azokat is számon tartja, akik a műveket összegyűjtötték és megőrizték. Évtizedeken át követte a gyűjtemények útját, a műgyűjtő családok sorsát. Élvezettel tölti el, ha egy lappangó művet sikerült felfedeznie és megmentenie. Mun-

káira a legjobb értelemben vett szakszerűség, a leírt szó becsülete és az irodalmi igényesség a jellemző.

Segítőkész kollégát, kiváló humorú embert, remek képességű tollforgatót ismertem meg benne, amikor a szerkesztőségben a helyére ültem. Azóta is önzetlenül segítségemre volt, bármikor is fordultam hozzá adatért, eligazításért. De számtalan hazai és külföldi művész, művészettörténész, művészetpártoló hála Murádin Jenőnek, aki bőkezűen osztogatja felhalmozott ismereteit, tudásának legszebb kincseit mindazoknak, akik hozzá bekoznak.

Murádin Jenő hetven éves – ismételtetem magamban, hogy elhiggyem, hogy meggyőzzem erről magamat is. Figyelem őt: szerencsénk jó erőben van, alkotókedve lankadatlan, amit az is bizonyít, hogy nemrég fejezte be az *Ács Ferenc*ről, Kolozsvár közismert festőjéről, az impresszionista festészet erdélyi úttörőjéről szóló monográfiáját.

Szerencsétlenségünkre mindeddig nem írta meg azokat a remek anekdotákat és jópofa történeteket, amelyeket – az erdélyi képzőművészet napszamosaként – a pályán eltöltött negyven év alatt összeszedett. Ezt is figyelemmel követem, így megnyugtathatom, hogy mi, kitartó olvasói türelmesen megvárjuk, amíg – a tőle elvárható további művészi monográfiák, művészeti topográfiák, képzőművészeti tanulmányok, közlemények és értékelések mellett – ezeket is papírra veti. Murádin Jenőnek ehhez is kívánunk erőt, egészséget és... szerencsét. Isten éltesen sokáig, Jenő!

(Megjelent a *Szabadság kolozsvári napilap* 2007. november 24-i számában)

Kabdebó Lóránt

Erdély költője Lászlóffy Aladár

Nem elijesztésül írom le: 635 oldal. Amikor a Kiadó közölte, hogy nem tudja e-mailben átküldeni, dühöngtem. Ki lehet ilyen eszement a mai világban, hogy egy élő költőről ennyit írjon egy „kismonográfiában”. Aztán amikor a kész könyvet kézbe vehettem: megbékéltem. Élvezettel kezdtem olvasni, mint egy jellegzetes, jól sikerült regényt.

Széles Klárától hallottam ifjúságunk idején Lászlóffy Aladár nevét először. És most neki köszönhetően követhetem „Mit látsz egy íróasztalon?” című könyvében életpályáját. Az „íróasztalon” vérbeli író esetében mindig csakis rendtelenség honol. Persze alkotás közben nagyon is pontosan tudja, mit honnan kell előkotorni. Meglepődne, ha a rendtelenségben valaki merő jóindulatból „rendet” teremene. A rendszerető Lakatos István kitűnő költő barátja lakását egy nyárra megkapván azzal viszonzta szívességét, hogy „rendbe rakta” annak könyveit. Barátja számára katasztrofális káoszt teremtett. Félttem, Széles Klárát ismerve, most is ilyen katasztrófa fenyeget.

Csoda történt. Az irodalomtörténész megtartotta a költő „asztalának” látszólagos rendtelenségét, de az olvasóknak elmagyarázza a benne megvalósult nagyszerű rendet. Egy költészetben összekeresi a nagyság összekívánkozó elemeit.

Erdélynek az egyetemes magyarság több kiemelkedő értékű költőt köszönhet. Kortársaim között is. De a magam számára Lászlóffy Aladár lett Erdély költője. Nem gondolkozásmódjában,

nem is a vállalás elhivatottságában – ezt másokban is megcsodáltam. Aladár stílusában erdélyi. Abban az értelemben, ahogy Kós Károly a maga kulturális látomásában Svájc-szerű önálló képződményt tudott elképzelni. Örményből, magyarból, székelyből, szászból, románból, zsidóból táplálódva valami olyan sajátosan összezáruló „stílust” látok mindegyik ott élő író-művész építész háttérében, amely a nemzeti nyelv mellé sajátosan európai kapcsolódást szervezett. Sajátosan egyéni barokkot, rokokót, romantikát és különös jellegzetességű modernitást. És ennek reprezentánsa most az én számomra a magyar-örmény Lászlóffy Aladár.

Élhetne a világ bármely táján, számomra ő mindig is ennek az önálló erdélyi „stílusnak” a legnagyobb megvalósítója. Eddig mindezt kimondatlanul csak sejtettem. És most jön egy monográfus, aki mindezt elmeséli minékünk. Kós Károly *Erdély-monográfiája* után Széles Klára könyve a második alapmű, amely erről meg tud győzni engem.

Pedig Széles nem erdélyi, csak minden idegszálával ebbe a kultúrába kötődő szerelmese e fel nem tárt önálló világnak. Európában él, mint Lászlóffy,

szinte születésétől kezdődően. Együtt ismerték meg Európa műfaji rejtélyeit. Az ókori görögségtől az avantgárd modernségig. És most mindezt szépen sorjában elbeszéli nekünk. Kiderül, hogy egészen másképpen gondolkozunk még a műfajokról is a *Királyhágón* innen és túl. Mi is Európába kapaszkodunk, ők is. Ez az, ami összeköt. De van, ami igen finoman szét is választ. A fogalmak értelmezésének, a formák alkalmazásának önelvű módozata. Meg merném kockáztatni: Lászlóffy-t előbb kellene az ír vagy a görög költészethez hozzá-mérni (mondjuk egy *Yeats*hez vagy még inkább *Kavafisz*hoz), és csak azután értelmezni az általunk elképzelt „egyetemes” magyar kultúra mértékegységei szerint.

Miért is sikerülhetett még a hetvenes évek elején Lászlóffy *Szabó Lőrinc-monográfiája* mára oly igen alapvető értelmezésként? Mert nem innen, hazai nézőpontból méricskél, hanem a maga erdélyiségében-európaiságában gondolta végig az életművet. És miért tud olyannyira egyszerre a felnőttek mellett

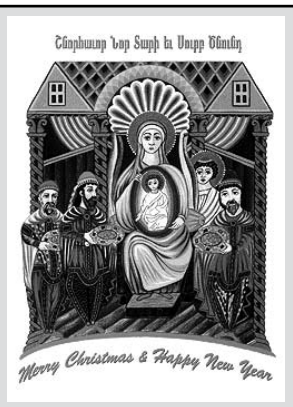
a gyerekekhez is szólni (láttam valaha, ahogy fiaimmal eljátszott a szavakkal)? Mert ennek az erdélyi stílusnak sajátos megszólalásmódjába vonja bele mindig egyik nemzedékes társát. A felnőttet értéként, a gyermeket játszótársaként.

Szabó Lőrinc a nagy német irodalom rajongójaként felfedezte magának a svájci *Gottfried Kellert*, házalt barátainál, meg akarta szerettetni velük, a *Tücsökzene* mintáját olvasta ki belőle. A nagy magyar irodalom értelmezőjeként én a magam számára mint külön bolygót, ezt az erdélyi költőt fedeztem fel ifjúságom óta. Szuverén nagyságként, egységes irodalmunk részeként, mégis megfajtásra váróan különböző alkotóként. Költőként magyar csoda, de szövegeinek minden mozzanatában önmagába záruló világ megvalósítója. Ennek a sokfelé viszonyítható, mégis független szabad szellemnek szegődött kalauzául monográfusa. Bemutatva egy öntörvényű kultúrát és benne egy nagy formátumú alkotót.

(Megjelent a *Magyar Nemzet* 2007. október 2-i számában)

*Karácsony készül emberek!
Szépek és tiszták legyetek!
Súroljátok föl lelketek,
Csillogtassátok kedvetek,
Legyetek újra gyermekek,
Hogy emberek lehessetek!*

Wass Albert

Az idejekorán hetvenkedő Gyulai Líviusz 70 éves

Köszöntjük az idejekorán hetvenkedő grafikust, illusztrátort, rajzfilmrendezőt, Munkácsy-, és Kossuth-díjas, örmény származású Erdemes művészt.

Az a stílusa, hogy nincs neki stílusa, miközben minden ecsetlendülése, tollvonása azonnal fölismerhető. A művészettörténet bármely korszakának jelmezét magára tudja öltetni, műveiben meg tudja idézni, modernitásához mégsem férhet kétség. Úgy korszerű, hogy bármely korhoz köze van. Ami szervessé teszi munkásságát az nem az izzadságszagú, nehezen kitalált és unalomig ismételt képi külsőség felöltött formanyelve, hanem a szellem. Neki a műveltség nem teher, hanem a földtől elemelő légáramlás, az irodalmi élmény nem teszi leckét felmondó elbeszélővé, neki az olvasmány csak ihlet, amely a költészet másik formájában teremt alkotó lélekállapotot. Állóképeiben éppúgy adott a mozgás, ahogy filmjeiben jelenvaló az a kikezdhethetetlen időtlenség. Ezért mindegy mit csinál. Tollrajzai a karikatúrák esetlenségétől, keresetlenségétől a kelme leheletfinom művességéig mindent tudnak. Dolgozhat kőre, metszhet linót, karcolhat tüvel, marathat rezet, gravírozhat vízzel, felhőket eregethet áttetsző akvarellal, sötétíthet fedőfestéssel, Gyulai Líviusznak minden mindegy. Mert semmi sem az: a játékban mindig ott a dráma, az együgyűség letisztult humorban egyszerre van ott az esendő és az egyetemes, a legegyszerűbb rajzi gesztusban a föllelhető filozófia kifinomultsága. Líviusz, ez az ezüst csigás üstökű kamasz, hetven éves! Lesz decemberben. Ám Pesterzsébet elébe megy az alkalomnak, hogy minden nap ünnep legyen addig és azután is. A teremtő ember ünnepe.

Gyulai Líviusz

1937. december 2-án Erdélyben, Erdővidéken, *Baróton* született szerelemgyermekként. Anyai ágon a *Gyulai Pál*-féle rokonságot, apai örökségként az Erdélyben megetelepedett olasz kőfaragó *Marco* família hagyományait kapja útravalóul. Szülőföldjén *Baróti Szabó Dávid* és *Benedek Elek* munkássága élő hagyomány.

1944-ben a román megszállás elől édesanyja Magyarországra menekül, gyermekét rokonokra hagyva.

1946-ban végre követhette édesanyját Sopronba. A kilenc esztendőes gyermek a család nehezen elviselhető légköre elől az olvasásba menekül. Az *Ágoston Ernő* vezette körben kezd rajzolni.

1952-ben Budapestre a *Képzőművészeti Gimnáziumban* folytatja tanulmányait. Itt *Komjáthy Gyula* igazította művészeti érdeklődését.

1956-ban veszik föl a *Képzőművészeti Főiskolára*. *Kmetty János* a mestere, de tanítja *Fónyi Géza* és *Ék Sándor* is. Tollrajzait megcsodálja *Barcsay Jenő*.

Ekkor már a saját útját járva részt vesz a Főiskola grafikai műhelyének újratertésében. *Bernáth Aurél* legszebb festményeit ő viszi kőre, a színes litográfiák által bensőséges barátságba keveredve a mesterrel. Fiatalabb pályatársaként, barátként tanúja és részese *Kondor Béla* egyre teljesebb művészi kibontakozásának.

1962-ben diplomázik a Főiskola grafika szakán. A hetvenes évek közepére sajátos hangulatú, bravúros technikai tudásról, remek rajzkészségről, nagy műveltségről, összetéveszthetetlen iróniáról számot adó egyedi és sokszorosított grafikai lapjaival, illusztrációival tette ismertté magát itthon és külföldön. Különös színvilágú rajzai, festményei szervesen illeszkednek életművébe. Budapesten az *Átrium Hayett* és a *Taverna* szállókban murális munkáit is csodálhatjuk.

1964-ben feleségül veszi *Balla Katalint*.

1968-ban megszületik *Kati* leánya.

A hetvenes évek közepén indul rajzfilmes pályafutása. A *Delfínia* (1976), az *Új lakók* (1978), a *Jómadarak* (TV sorozat 1979-80), a *Tinti kalandjai* (TV sorozat 1987-89), *Jónás* (1996), a *Golyós mese* (1996), *Szindbád, Bon voyage* (1999) *Az én kis városom* (2002) a hazai és nemzetközi filmes elismerést is meghozta számára. Igényesség, humánus, finom humor, mitológiai és művelődéstörténeti tájékozottság, eredetiség jellemzik filmjeit. Emlékeztetesk televíziós sorozatait, de készített hagyományos gyermek diafilmeket is. Forogatókönyveit, történeteit maga írja. Kötetre való gyermekverse született immár.

Jó egészséget, sikeres alkotó munkát kívánunk 70 éves alkotóinknak!

1985-től egyedül neveli leányát.

1998-ban megszületik unokája, *Vendel*.

1990-ben feleségül veszi *Vennes Emmy* színművésznőt.

Fontosabb kiállításai: Dürer terem (1966), Bécs (1968), Amszterdam (1973), Fészek klub (1974), Csók Galéria (1975), Miskolc (1980), Dorottya utcai galéria (1981) München (1982), Sopron (1985), Kecskemét (1988), Barót (1990), Sárospatak (1992), Kazincbarcika (1998), Vigadó Galéria (1998), Helsinki (1999), Stockholm (1999), Brüsszel (1999), Budapest, Madách Színház (2000) Kaunas (2000), Brüsszel (2000), Berlin (2001), Révkomárom (2002) Erdély (2007)

Elismerések: a *Firenzei Grafikai Biennálé* aranyérme (1971), *Lipcei Könyvművészeti Biennálé*, IBA oklevél (1964), aranyérem (1972), ezüstérem (1980).

1973-ban Munkácsy-díjat kap. Kairói Filmfesztivál *Arany Nofretete* díja (1978), Lipcei Rövidfilmfesztivál *Ezüstgalamb* díj (1978). Illusztrációiért, könyvterveiért több tucatszor nyerte el a *Szép Magyar Könyv* díjat. A *Művészeti Alap kiállítási nívódíja* (1984), *Csillag Albert alapítvány díja* (1987).

1989-ben Érdemes művész. *Cannes-i Filmfesztivál oklevele* (1999) *Az első Internet Fesztivál* I. díja (2002).

2001-ben önálló grafikai lapokkal (litográfiával) illusztrált *Babits Kötete* jelenik meg, *A Jónás könyve*.

2002 decemberében megjelent a munkásságát összefoglaló *Időutazás álló és mozgóképeken* című könyv.

2004-ben kap Kossuth-díjat.

*Áldott,
kegyelmekben
gazdag karácsonyi
ünnepeket és boldog
2008-as új
esztendőt kívánunk
minden kedves
Olvasónknak!*

Snorhavor nor dári!

Köszönetnyilvánítás

A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség hálás köszönetét fejezi ki *Dr. Szentpétery István Bódog* elhunyt közösségi tagunk gyermekeinek, *Dr. Szentpétery Félix Tibor*, *Tuzáné Szentpétery Katalin*, *Tanács Béláné Szentpétery Gabriella* és *Reichart Gyuláné Szentpétery Edit* ajándékozóknak, hogy Édesapjuk kívánságára a tulajdonát képezett 88 x 143 cm méretű fára festett szentképet az örmény katolikus templom, illetve múzeum részére ajándékozták.

Kátainé Szilvai Ingrid

Utazás Tatevbe

A *Szjunik-tartomány* Örményország egyik legvadregényesebb tája. Az égeterő hegycsúcsok, ijesztő völgykatlanok és hegyi platók vidéke az ország délkeleti részén terül el, és valaha az *Orbelján* fejedelmi család birtokát képezte. Megközelíthetlenségének és erődítményeinek köszönhetően sokáig függetlenségét, melyet csak a mongol-tatár hódítóknak sikerült megtörniük, majd a perzsák és törökök ellen folyt a harc. A karaván-utak e rozsdabarna tájban vezettek évszázadokon át, a kolostorok pedig az erdők rejtekén húzódtak meg. A tél itt enyhe, sok az édesvízű forrás és ásványvíz.

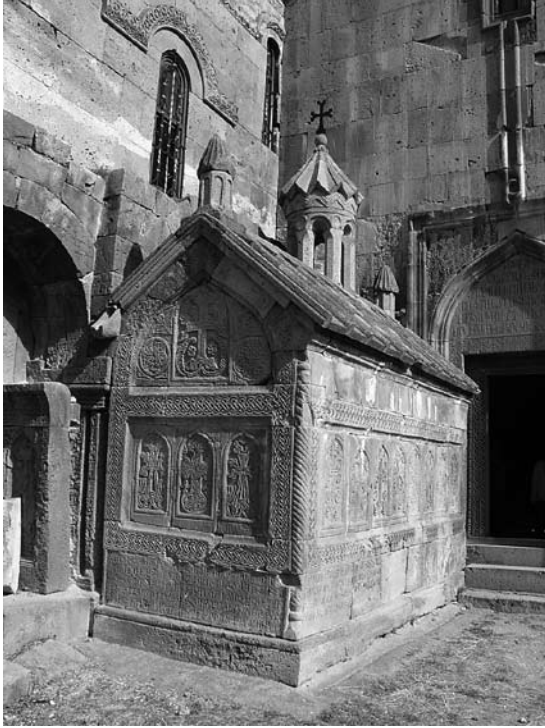
A napsütötte őszben úttalan utak és hajtűkanyarok vezettek mind magasabbra célunk felé. A *Vorotan* folyó sziklás falú kanyonja pazar látványt nyújtott. A *Sátán Hídjának* nevezett sziklaképződmény azonban minden képzeletet túlszárnyalt. A vízmosta alagútrendszer vízszintes és függőleges irányban is belátható. Tetején

kis melegvízű tavacsákban fürdőzhetnek a gyógyulni vágyók időtlen idők óta. Innen már csak néhány szerpentin választott el a *Tatev-kolostortól*, melyből az útról csupán egy kupola látszott.

Annál nagyobb volt meglepetésünk, amikor megpillanthattuk ezt a lenyűgöző középkori erődítmény-rendszert. A IX. századtól építették-alakították ezt a szervesen a tájba illeszkedő, a korabeli építészet minden mesterfogását felhasználó

különleges alkotást, mely több funkciót töltött be egyszerre. Központi épülete a 895-ben épült *Péter-Pál* székesegyház, melynek falait valaha freskók díszítették. A *Szurp Grigor*-templom 1295-ben épült falai közt működött valaha a hajdani egyetem, mely a *Gladzori Egyetem* hagyományait folytatva tudományokkal, fordítással, gyógyítással, művészetekkel és a szellemi kincsek gyarapításával, megőrzésével foglalkozott.

A feltárt gazdasági épületek nagysága és sokasága a hajdanvolt gazdagságot idézi. A X. században ezer körül mozgott lakóinak száma. *Tiratur Kilikeci, Hovan Vorotneci, Matteosz Dzsugajeci és Grigor Tatevac*i a kor messze földön ismert tudós-művészei tanítottak itt. 904-ben építették a *Gavazan*-t, ami a kolostor udvarán álló zseniális építészeti konstrukció. Ez a nyolc méter magas oszlop a legkisebb földmozgásokat is képes volt jelezni anélkül, hogy ledőlne volna. Tetején egy hacskar áll. Kora bravúros mérnöki építménye a csuklós megoldású kapcsolás és a precíz súlypont-számítás

eredményeként mindig visszanyeri eredeti helyzetét.

Az egész műemlék-együttes körbejárható a magas erődítmény-falakon, és a mindenkori támadások esetén a hegybevált alagútrendszer menekülési útvonalain ki lehetett érni a folyó völgybe. A falból éjjel-nappal forrásvíz buzog. A sziklás völgyfal természetes folytatását képezi a védőfalnak.

Bár sok-órai autóútra fekszik a fővárostól, mégis szemlátomást kedvelt kirándulóhely. Visszafelé jövet vettük észre a sziklarepedésekből kibújó nősziromok leveleit, melyek tavasszal pompázatos látványt nyújthatnak. Bájos kísérlők, *Mónika* helyben-sütött, igazi kemence-illatú kenyérral kínál. Autóvezetőnk pedig a görröngyös szerpentineken való

evickélés közepette a lélek halhatatlanságáról folytatott monológot. Közben matematikai rejtvényt fejthetett meg, aki nem volt még elég fáradt az egésznapos utazástól. Ugyanis *Örményország* hajdani matematika-versenygyőzteséhez volt szerencsénk.

Visszaúton az *Ararát* ködbe burkolóztott. Az vígasztalt, hogy délelőtt teljes pompájában láthattuk. *Jereván* közlekedési dugói visszazökkentettek a hétköznapi zajos forgatagába. A varázslat szerteszállt. Lelkünkben mégis továbbvisszük a csodálatos nap élménycsokrát.

A felvételeken a Tatev kolostor látható. Issekutz Sarolta felvételei

*Áldott
karácsonyi
ünnepeket
kívánunk minden
kedves örmény
Olvasónknak!*

A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség hírei

2007. december 2-ától kezdődően *minden vasárnap* du. 16,30 órától örmény katolikus szentmisét tart *Fülöp Ákos* atya a Bp. XI. *Orlay u. 6.* szám alatti templomban.

Ünnepi szentmisék: 2007. december 23-án Karácsonyi ünnepi szentmise
2008. január 6. Vízkereszt ünnepi szentmise

A szentmisék után közösségi találkozóra, kulturális programokra (film, zene, irodalom, előadás) kerül sor a templomban. Kérjük a kedves híveket, kapcsolódjanak be a szentmisék látogatásába, a közösségi kulturális rendezvényekbe!

A Plébánia működéséhez szolgáló bankszámlaszám:

11707024-20005210

A Múzeum felújítására szolgáló adománygyűjtő bankszámlaszám:

11707024-20465157

Fülöp Ákos atya elérhetőségei:

telefon: **207-4894** (Nagytétényi Plébániahivatal)

e-mail: **satya@hcbc.hu**

Fülöp Ákos atya

Bálintné Kovács Júlia

Magyarörmény morzsák a Mezőségről

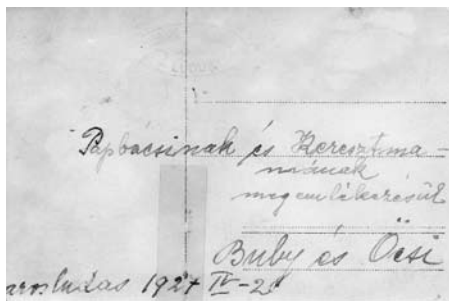
3. rész

A „Kutsek lányokként” emlegetett, de valójában tehát *Dániel (Daniel)* lányok közül *Margit* tanítónő volt a katolikus felekezeti iskolában, és a nebulókat nemcsak betűvetésre, de szép hazafias dalokra is tanította, amelyekre akkori kis tanítványa, aki napjainkban a *Piarista Öregdiákok Baráti Körének*, és az *Arménia Magyarörmények Baráti Társaságának* lelkes tagja, *Dániel Gusztáv* barátunk ma is szívesen emlékezik.

Ilona a háztartást vezette, idős hajdonokként szép kort értek, meghaladva a kilencven évet.

A „Kutsek” lányok

Lukács Vilmos pap bácsival rokonságban lehettek, valószínűleg a rokon szájak indokolhatták, hogy a 30 évig az ugyancsak mezősegi *Katona* faluban szolgáló plébános nyugdíjas éveire gondolva a *Kutsek ház* szomszédságában lévő valamikori csárdát vásárolta meg, ott élt haláláig. *Lukács Vilmos Dániel Gusztáv* tudomása szerint anyai ágon volt rokon, de ismervén az örmény családok közötti házassági szokásokat, nem kételkedhetünk a Dániekkal való rokonságban sem.

Feltevésemet indokolja az a tény is, hogy a pap bácsi magához vette a korán árvaságra jutott *Dániel* fiúkat, így kezdhette az elemi iskolai tanulmányait *Gusztai* barátunk *Kolozson*, a *Margit* tanító néni keze alatt. Ő a mai napig hálisan gondolza mind jótévőjének, *Lukács Vilmosnak*, mind *Kutsek Istvánnak* sírját a kolozsi katolikus temetőben, ahol a néhai tanító néni is nyugszik.

Lukács Vilmos örménységére vonatkozóan nincsenek adataim, de a község-

Lukács Vilmos a teraszon

ben mindenki örménynek tartotta annak idején, így emlékeznek rá ma is. Róla még azt tartom fontosnak elmondani, hogy jó kapcsolatban állt a gróf czegei Wass családdal, minden hónapban ellátogatott hozzájuk, az egyik alkalommal készült fényképen a ma már lerombolt kastély teraszán láthatjuk őt.

Tekintettel arra, hogy 2008 január 8-án lesz Wass Albert születésének 100. évfordulója, s tudom, hogy közösségünk tagjai szívesen olvassák e remek író írásait, – lapunkban, a *Füzetek*ben is többször megjelentek versei, más írásai, leveleit is

közöltük, amelyeket az Ördögösfüzesen élő *Lapohos András*-hoz írt –, meg szeretném örvendeztetni magunkat néhány olyan felvétellel, amelyek akkor készültek, amikor az őszintén tisztelt, szeretett és nagyra tartott erdélyi író még ezeken a mezőségi tájakon, *Czegében* és *Vasasszentgothárdon* élt.

Hadd zárjam e fejezetet a mezőségi *Melegföldváron* élő, de *Feketelakon* és a hozzájuk tartozó szórvány falvakban is szolgáló református lelkipásztor családdal, *Bartichel Kiss Krisztiánnal* és feleségével, Emesével készített riport egy részletével, amelyet *Vetési Júlia* készített. Ők „*Wass Albert-emlékszobát terveznek. Van olyan, aki nagyon keveset tud, de van, aki nem is hallott Wass Albertről. Melegföldváron kb. öt család tud róla, a többiek semmit. Feketelakon élnek még néhányan, akik Wass grófnál szolgáltak.*”

A cegei kisebbik Wass-kúria, a megmaradt kis udvarház Vasasszentgothárdon

A kicsi grófot nagyon szerették. Azt mondják sokkal emberségesebb volt, mint az apja, a nagy gróf. Van olyan család Feketelakon, amely ott szolgált a Wassoknál, most olyan nyolcvan év körüliek. A feketelaki Zsófi néni szobaleánya volt Wass Albert feleségének.

Szentgothárdon letagadják, hogy volt ott kastély. A kastélynak mára sajnos már nyoma sincs. Ha Czegében ma megkérdeznék egy fiatal Wass Albertről, fogalma sincs róla. Nincs egy épület, egy fa vagy emléktábla, amely Wass Albertre emlékezne – meséli Krisztián. A Wass fiúk szinte folyamatosan tartották a kapcsolatot az előző feketelaki lelkésszel, és a közeljövőben talán megint hazalátogatnak. Emellett minden hónapban támogatják a laki óvodát, ők küldik az óvónő fizetését, csak így létezhet magyar oktatás Feketelakon.

Tervekben sincs hiány: ha visszakapják a czegei volt református iskolát, egyik termébe Wass Albert emlékszobát rendeznek be. A környéken ugyan nem nagyon hallottak Wass Albertről, de jönnek a turisták Magyarországtól kezdve Székelyföldre, és tudják, hogy ez a Tóvidék Wass Albert vidéke, s ha nem is tudják név szerint a könyvekben szereplő településeket, azért a vidéknek az ízt ismerik, és érdeklődnek.

Az emlékszoba elsődleges célja: erősíteni a magyarság- és a Wass Albert-tudatot, tájékoztatni a czegei, a tóvidéki életről.

A szobában lenne Wass Albertnek egy régi fotole, a könyvei (a Mentor és a Kráter kiadóktól), kézirattapasolatok, egy pár fénykép Wass Albertről és családjáról, valamilyen tájékoztató a czegei és a tóvidéki életről” – tudtuk meg Krisztiántól.

Az idézetet és a képek nagy részét a Levélből, a Diaszpóra alapítvány szórványmissziós gyülekezeti lapjából vettem át, amely az Üzenet mellékleteként jelenik meg az egyházi ünnepekre. Ez a 12. évf. 2007 Húsvét – Pünkösd, 25. szám.

A czegei református templom

(Folytatjuk)

Hálásan köszönjük az alábbi pénzadományokat:

Az EÖGYKE javára: Polyák Imre és Siba Istvánné – 5000 Ft • Triff Viktor és neje – 2.000 Ft • Dr. Bogdán Antal – 5.000 Ft • Kiss János – Philadelphia – 33.317 Ft

Az Örmény Katolikus Plébánia múzeuma javára:

Polyák Imre és Siba Istvánné – 5.000 Ft • Nagy Kornélia – 1.000 Ft.

Az adományokat célba juttattuk.

EÖGYKE

Frigyesy Ágnes

Aki virágok között él

Zakariás Enikő virágkötő a Fővárosi Örmény Klubban

Nem mindennapi látványban volt része azoknak a klubtagoknak, akik 2007. november 15-én eljöttek a *Fővárosi Örmény Klub* szokásos rendezvényére. *Zakariás Enikő* virágkötő, virágárus már az Advent hangulatát felidézve, különféle virág- és gyertya kompozíciókat készített, természetes anyagokból: virágból, fából, tobozokból, gyöngyökből. A sokféle műalkotás elkészítése közben pedig mesélt a Zakariások kalandos életútjáról.

Megtudhattuk: Az örmény származású Zakariás Nagyapa Erzsébetvárosban élt, Nagymama pedig *Madách Imre* író leánytestvérének volt a lánya. A családi legendárium szerint *Zakariás* királyfi hozta be az örményeket az 1200-as években Örményországba. A Zakariások rokonsága széleskörű. Enikő Nagyapja főszolgabíróként tevékenykedett

Zakariás Enikő alkotás közben

Erdélyben, majd Brassóban. A Nagyapa, Zakariás Antal jogot végzett Kolozsváron, majd Zernest-ben, egy csodálatos, hegyi-faluban szolgált.

A Zakariásokra, mint általában az örményekre jellemző a kereskedői hajlam. *Fogarason* a Nagyapa szülei áruházat működtettek. Trianon után aztán a család átjött *Magyarországra*, ekkor Enikő édesapja mindössze 3 éves volt. A Nagyapának megsúgták: vagy a hóhér kötele fenyegeti, vagy eltávozik az országból. A család *Veszprémben* telepedett le, ahol a fogarasi vármegye vezetőivel együtt bekerültek a Közigazgatási Hivatalba. Ezt követően Sopronba kerültek.

Enikő édesapja, *Zakariás András* erdőmérnök. Amikor Erdélyt visszacsatolták Magyarországhoz, *Zakariás András* vezette a *Székely Hadosztályt*. Ezt követően kultúrmérnök lett az *AGROBERNél*. A párttagsági könyvet mindig letették az asztalára, hogy írja alá, ám neki mindig fontosabb teendői adódtak.

Enikő a család történetének felidézése közben kiemelte: a Zakariások örménységük megőrzése mellett mindig nagy magyarok voltak. Nagyapjuk születés-

Puskás Eszter énekművész

napjára az egyik unoka *Petőfi Sándor: Nemzeti dal* című versét szavalta el.

Zakariás Enikő, aki 1957-ben mindössze hét esztendő volt, március 15-én kítűzte a nemzeti színű lobogót a ház épületére. A házmester attól félt, hogy emiatt ő kerül börtönbe. A bátor kislány azonban ezzel nem foglalkozott.

Enikő elmondása szerint: nem nagyon szeretett tanulni, ezért édesapja beajánlotta őt a *SASAD Termelőszövetkezet*be, segédmunkásnak. Kiderült, hogy szeret és tud dolgozni, a virágokat pedig még jobban kedveli, így beiratkozott virágkötésznek a *Kertészeti technikumba*. Annak elvégzése után sokat és keményen dolgozott. Virágot árult a temetőknél napi 16 órában, hidegben zöldnövény vásárt szervezett a *Tolbuchin* úti vásárcsarnokban. Munkáját, szaktudását, tehetségét egyre jobban és többen elismerték, s 1983-ban elsőként nyithatott virágüzletet. A *Fővárosi Kertészeti Vállalat* üzletei közül kapott meg egyet továbbüzemeltetés céljából. Később a VIII. kerület Önkor-

mányzat jóvoltából jutott virágüzlethez, s jelenleg immár húsz esztendeje a VIII. kerületben tevékenykedik egy impozáns látványt nyújtó virágüzletben.

Közben a *Budapest Józsefvárosi Önkormányzat* Képviselő testülete Zakariás Enikő kereskedőt *Józsefvárosi Aranykoszorúval* tüntette ki, 2006. március 17-én. Mint mondta: bámulatba ejtik a virágcsokrok szépsége, szeret az embereknek örömet okozni. Véleménye szerint egy-egy csokor, vagy gyertyakompozíció összeállítása kreativitást igényel. Sok a tennivaló a virágok között, de a virágok szépsége elfeledteti vele a munka fáradalmait – mondta Zakariás Enikő, a *VIII. kerületi Örmény Önkormányzat* elnöke, amikor később meglátgattam a virágüzletben.

A nagyszerű esten, ahol örmény motívumokkal is megismerkedhettek a résztvevők a virágkötészetben, a legszebb alkotások tombola révén a klubtagokhoz kerültek. Az est hangulatát emelte *Puskás Eszter* fiatal énekművész produkciója, a gránát-almákban elhelyezett gyertyák fénye pedig valóban meghozta Advent várakozásának örömét.

A jövőért áldozták életüket

Megemlékezés Eleméren

Október 6-án Eleméren, a Szent Ágoston-templom romos épületében politikai pártok, civil szervezetek együtt emlékeztek Kiss Ernőre és a nagybecskereki születésű Lázár Vilmosra, az 1848-as szabadságharc két vértanújára. Az öko-menikus istentiszteleten, a msgr. Huzsvár László nagybecskereki nyugalmazott megyés püspök celebrálta szentmisén Kiss Nándor nagybecskereki református lelkész is szólt az emlékezőkhöz.

Az ünnepségen az örmény gyökerekkel rendelkező Kiss Ernő altábornagy egyenes ági leszármazottjai is részt vettek. Kiss János, a Szent László Társaság Lovagrendjének tagja meleg szavakkal tolmácsolta a philadelphiai leszármazottak üzenetét, dr. Issekutz Sarolta, az Erdélyi Örmény Gyökerek Kultúregyesület elnök asszonya pedig ismertette a mintegy 330 évvel ezelőtt Magyarországra települt örmények történelmét.

Huzsvár László nyugalmazott megyés püspök kiemelte, hogy az eleméri eukarisztianak egyik fő üzenete a kiengesztelődés, hiszen ami az embert megmenti a történelmi tragédiáktól, az a megbékélés vállalása volna. A megemlékezésen részt vett Gémesi Ferenc, a Miniszterelnöki Hivatal külpolitikáért és nemzetpolitikáért felelős szakállamtitkára, Nagy Ferenc, a Magyar Köztársaság szabadkai főkonzulja, Józsa László, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke és a vajdasági magyar politikai pártok és civil szervezetek számos vezetője.

Az alkalmi műsort Kiss Ernő tábornok tiszteletére felállított emléktábla előtt tartották meg. – Ez a nap nemzeti gyásznappal. Gyakran tesszük fel azt a kérdést: az aradi vértanúk vajon csakugyan

a jövőért áldozták fel az életüket? Azt gondolom, hogyha végignézünk történelmünkön, az 1848-49-es szabadságharcra, abból sokat tanult a magyar nemzet, és máig ható tanulságokat vonhatunk le belőle. A modern magyar állam 1848-49-re épít, joggal mondhatjuk tehát, hogy valóban a jövőért áldozták életüket a mártírok – fogalmazott Gémesi Ferenc.

Józsa László, az MNT elnöke ünnepi beszédében elmondta: úgy gondolja, a bátorság és a hűség lehetett annak a 13+1 főnek a fejében, akik akkor 1848-ban Aradon az utolsó pillanataikat élték. – Magunkat is görcső alá kell helyeznünk, meg kell vizsgálnunk, hogy a mi lényegesen békésebb mindennapjainkban, a cselekvő politikálásban vajon kellő mértékben megvan-e a bátorság, a hűség és az alázat a közös ügy iránt. Meggyőződésem: bátorság kimondani azt, hogy a múlt után van jövő.

Pásztor István, a VMSZ elnöke elmondta: meg kell próbálni megérteni azt a méltóságot, ami az aradi 13-ak méltósága volt, illetve az első felelős miniszterelnök, Batthyány Lajos méltósága.

Alkalmi beszédet mondott még Kiss Igor, a VMDP Ifjúsági Tagozatának al-

elnöke, *Tari István*, a VMDK alelnöke és *Rácz Szabó László*, a Magyar Polgári Szövetség elnöke.

Az ünnepi műsor után a résztvevők megkoszorúzták az emléktáblát, majd

elhelyezték a kegyelet virágait Kiss Ernő tábornok nyugóhelyén.

(*Megjelent a Hét Nap című Vajdasági magyar hetilap, Szabadka 2007. október 10-i számában*)

Jagamás János népzeneudósra emlékeztek

A tíz éve elhunyt *Széchenyi-díjas Jagamas János* népzeneudósra emlékeztek volt tanítványai és tisztelői szombaton (2007. október 27-én) az *Apáczai-líceum* dísztermében. A rendezvény nyitószámaként a házigazda tanintézet kórusa (karnagy *Szabadi Ildikó*) énekelt néhány Jagamas-kórusművet, majd megtekintették a tudósról készült kisfilmet, amelyet *Xantus Gábor* és *Simonffy Katalin* készített egykoron, s amelyben *László V. Ferenc* zenetudós, zeneakadémiai tanár beszélgetett el Jagamással.

Illetve meghallgatták azt a hangszalagfelvételt, amelyen *Almási István* népzeneudós kérdezgette kollégáját. Ezt követően meleg hangú beszélgetés következett, amelyben oroszlánrészre volt *Tóth-Guttman Emese* moderátornak. *Angi István* zeneakadémiai tanár felidézett néhány Jagamashoz fűződő emléket. *Domokos Mária* édesapjának, *Domokos Pál Péter*nek Jagamással folytatott levelezéséről értekezett. *Almási István* az interjú keletkezésének körülményeiről beszélt. *Pávai István* muzikológus elmondta: a Jagamással tartott formatan óráknak köszönhetően választotta a népzeneutatói pályát és

a fiatalokat is példája követésére buzdította. Régmúlt időkbe kalauzolta a jelenlévőket *Kallós Zoltán*, aki az ötvenes évek eleje óta ismerte Jagamast, mivel akkoriban egy hónapon át több moldvai faluban folytattak gyűjtőmunkát.

Természetesen a Jagamas-tanítványok tanítványai is képviseltették magukat: *Szalay Zoltán*, a brassói konzervatórium tanára közös gyűjtésekről, élményekről beszélt. *Szép Gyulától* pedig megtudtuk: *Vermesy Péter* zeneszerzőn kívül Jagamas Jánosnak is sokat köszönhet zenei pályája alakulásáért.

S hogy mennyi minden fér bele egy emberöltőbe? Nem csak a rengeteg gyűjtőmunka és a konzervatóriumi tanári teendők elvégzése, hanem a mérai vegyeskar működtetése. *Varga György* nyugalmazott mérai tanár felidézte az 1971-es év októberét, amikor Jagamas János vezetésével beindult a vegyeskar, s éveken át működött. A tanár úrra való szeretetteljes emlékezés bizonyítéka pedig az, hogy a mérai kultúrház 1997-től Jagamas János nevét viseli. „*Mérai kórus ma is van, a Nádas mentén, peddigg rendszeresen tartanak kórustalálkozókat*” – közölte büszkén *Varga György* mérai nyugalmazott tanár.

Guttman Mihály – mindenki szeretett Misi bácsija – a tőle megszokott humorral és melegséggel ecsetelte az 1947-es megismerkedés történetét. „*Álmodozó, de mindig jobbra törekvő ember volt*”, mondta, majd hozzátette: nagy tudású, szorgalmas, pontos és becsületes embernek ismerte meg Jagamas Jánost. *Pozsony Ferenc* a kolozsvári magyar néprajz tanszék és a *Krizsa János Néprajzi Társaság* (KJNT) üdvözlétét tolmácsolta. „*Tudása európai mértékű volt*” emlékezett a tudósra, majd konkrét és örömteli javaslattal állt elő: a KJNT szívesen részt vállal a még kiadatlan *inaktelki* gyűjtés megjelentetésében,

s a szükséges anyagiak előteremtését pályázatok útján valósítanák meg. Nem utolsósorban szót kért *Jagamas Péter*, a népzene tudós fia, aki több, mint két évtizede külföldön él ugyan, de még mindig folyamatos kapcsolatot tart fenn Kolozsvárral. Jagamas Péter emlékezéseiből gondoskodó apa képe rajzolódott ki.

Az emlékező ünnepélyt *Buzás Pál* zongorajátéka zárta. A jelenlévők koszorút helyeztek el a *szamosújvári* temetőben.

N.H.D.

(Megjelent a *Szabadság* 2007. október 29-i számában)

Örmény katolikus keresztelő

2007. november 18-án délután Budapesten, az *Orlay utcai Örmény Katolikus Templomban Füleki Gyula* (5 és fél hónapos) „felnöttes” komolysággal viselte el az igen hosszú keresztelési és bérnyújtási szertartást. A rokonokkal és barátokkal, ismerősökkel zsúfolásig megtelt templomban szeretetteljes légkörben kapta meg az örmény katolikus keresztiséget, amely egész életén át meghatározza hovatartozását, értékeit. A szertartás után a boldog család elegáns fogadáson látta vendégül a résztvevőket.

Kívánunk az egész Füleki családnak, különösen a kedves kicsi Gyulának, nagyon jó egészséget, sok-sok boldogságot!

I.S.

Wass Albert

Magyar karácsony az égben

Aki még nem tudott róla, ám tudja meg, hogy amikor lent a földön megszólalnak a karácsonyesti harangok, odafönt a Mennyeeknek Országában a legeglegfiatalabb angyalka megráz egy fényes aranycsengőt. Erre a jelre a mennyei palota nagy szárnyas kapui maguktól megnyílnak, s a mennyország összes népe illő sorban betódul a hatalmas kupolaterembe, ahol várja már őket *Jézus Király* karácsonyfája. Mikor mindenki együtt van már, akkor az *Úr Jézus* megadja a jelt, s a kiválasztott szentek sorjában meggyújtják a mennyezetig érő karácsonyfán az emlékezés gyertyáit.

Nagy tiszteltetés ám a gyertyagyújtók sorába kerülni s fontos hivatal. Mert ezen múlik, hogy kikről emlékezik meg a mennyország népe azon a karácsonyon. Mikor aztán a gyertyák már mind égnek, akkor az *Úr Jézus* intésére sorra járulnak az ég lakói a karácsonyfához, s kiki ráagatja a maga imádságát. Ezeket az imádságokat aztán az *Úr Jézus* megáldja, s szorgos angyalok nyomban aláindulnak velük a földre, hogy szétosszák azok között, akiknek szólnak. Ezek a soha nem hiábavaló, de mindig beteljesülő imádságok a mennyek lakóinak ajándékai a földi emberek számára. Így ünnepelnek odafönt karácsonyt azok, akik közülünk eltávoztak, tudja azt mindenki.

De ebben az esztendőben szokatlan dolog történt odafönt az égben. Már egy héttel karácsony előtt hírvivő angyalok járták sorra a mennyország lakóit s tudatták velük, hogy *Jézus Úr* parancsára ebben az évben *magyar karácsony* lesz odafönt.

Ilyesmi még nem történt amióta világ a világ, hogy egyetlen nép javára tartásák az ünnepet s méghozzá egy olyan kicsike, maroknyi nemzetet tiszteljenek meg ezzel, mint a magyar. De *Jézus Úr* így látta illőnek s helyesnek, s így is történt.

Mikor aztán megszólaltak odalent a földön ma este a karácsonyi harangok, egy szeplős arcú, vézna kis angyalka,

aki még egészen új volt odafönt, rendelkezés szerint kezébe vette a fényes aranycsengőt, hogy megadja vele a jelt. Azonban olyan ijedt és elfogódott volt szegényke a nagy megtiszteltetéstől, hogy nyomban el is ejtette a csengőt, amiből aztán egy kis bonyodalom származott. Padlót érve a csengő ugyanis élesen felcsengett egyszer, amitől a szárnyas kapuk nyomban nyílani is kezdtek. Mivel azonban a csengő nyomban el is hallgatott, a kapuk is abbahagyták a nyílást, és a kint várakozók számára csupán egy szűk kis rést hagytak, melyen keresztül csak a soványabbja tudott beférni, a kövérebbje nem. Az újdonsült kis angyalka pedig úgy megszeppent a maga ügyetlenségétől, hogy szégyenében nyomban elszaladt, s elrejtőzött a karácsonyfa lehajló ágai alá.

Az Úr Jézus, látva a bonyodalmat, maga vette föl a csengőt s megrázta jó erősen, amitől nyomban szélesre tárultak a kapuk, s a nép betódulhatott az égi kupolaterembe. Jézus parancsára széles kört hagytak szabadon a karácsonyfa körül az égi magyarok számára, akik utolsónak vonultak be, ünnepélyes elfogódottsággal, hogy elfoglalják a megtisztelő helyet. Mikor aztán mindenki együtt volt, az Úr Jézus megadja a jelt: gyúljanak hát ki az emlékezésnek lángjai a magyar karácsonyfán!

Elsőnek az ősz *István király* lépett a fához s néma méltósággal gyújtotta rajta az első gyertyát. Sorra követték az *Árpád-ház* tagjai, *Hunyadiak*, *Zrínyiek*, *Rákócziak*, s a többiek mind, hosszú, hosszú sorban. „*Pro libertate*”, sutogta a nagyságos fejedelem, s *Petőfi*

Sándor keze reszketett, amikor kinyúlt a márciusi ifjak emlékének gyertyája felé. S rendbe kigyúlt az egész magyar történelem, s ott ragyogott pazar fényben a mennyei palota közepén, egész világ csodálatára. S mikor már minden gyertya égett a karácsonyfán, előlépett öreg *Csikay Gyuri*, esett vállú hajdani kolozsvári cigányprímás, állához emelte kopott hegedűjét, s felsírt a húrokon a magyar „*Mennyből az angyal...*” De olyan szépen, olyan szívfájdítóan, hogy még az Úr Jézusnak is megkönnyesedett tőle a szeme, s ártatlan kicsi angyalkák a háttérben csupa gyönggyel sírták tele a padlót.

Majd az Úr Jézus jelt adott megint, s rangsor szerint István király lépett oda elsőnek a fához, hogy felaggassa rá a maga ajándékát, földi magyaroknak. Aranytekerésre írott áldásos imádság volt, súlya majd földig húzta le a gyöngye ágat. *Szent László* vitézi erejét, *Zrínyi Miklós* bölcs megfontoltságát, *Rákóczi Ferenc* lelkes hitét s *Petőfi Sándor* lángoló szívét aggatta fára. Úgy megtelt rendre minden ág magyaroknak szóló magyar imádsággal, hogy mire a más nemzetségből valók sorra kerülhettek, már csak úgy roskadozott a fa a tehertől.

Sok-sok időbe került, míg a menyneknek minden lakója odajárulhatott a karácsonyfa elé a maga ajándékával. Nemzet még ennyi imádságot nem kapott, amióta világ a világ! Mikor aztán az utolsó imádság is rajta csüngött a fán, az Úr Jézus megáldotta valamennyit, s míg a sok nép vonulni kezdett újra kifelé a szárnyas kapukon, szorgos kis angyalok nyomban hozzáfogtak, hogy

batyuba kössék a sok égi kincset, s alászálljanak vele kicsi Magyarhonba.

Végül aztán már csak az égi magyarok álltak ott még mindig a magyar karácsonyfa körül, imába mélyülten. Az angyalok elhordták már az utolsó ajándékot is, s a gyertyák is kezdtek csonkig égni, amikor az Úr Jézus szeme hirtelen megakadt valami fehéren, a roppant karácsonyfa alsó ágai között. Jobban odanézett s hát bizony egy kis angyalka köntösének a csücske volt az. Az újdonsült szeplős kis angyalka, aki elejtette az aranycsengőt, kukolt ott még mindig nagy ijedten. Az Úr Jézus félrehajtotta az ágakat, s kézen fogva elővezette onnan a szeplős kis angyalt. „*Hát te minnek bújtál oda?*” – kérdezte tőle mosolyogva. „*Resttellem magamat*” – vallotta be a szeplős. – „*Elejtettem volt azt a csengőt, lássa.*” „*Oh, hát te voltál az!*” – nevetett az Úr. „*Ne búsulj semmit, megtörténik az ilyesmi mással is. De téged még nem láttalak itt eddig. Mi a neved? Honnan jöttél s mikor?*” „*Katika a nevem s Budapestről jöttem* – felelte a vézna, szeplős kicsi angyal – *november negyedikén, Uram.*”

Néhány pillanatig mély-mély csönd volt a nagy kupolateremben. Az égi magyarok mind a vézna kicsi angyalkát nézték, s valamennyinek könnyes volt a szeme. Aztán Jézus szelíd hangja törte meg a csendet. „*Isten hozott, Katika*” – mondta jóságosan, s keze gyöngéden megsimogatta a kis szöszeke fejet. „*Aztán küldtél-e te is ajándékot Budapestre a tiednek?*” „*Küldtem, Uram*” – felelte Katika, s elpirult a szeplői alatt. „*Aztán mit küldtél?*” – kíváncsiskodott az Úr Jézus. „*Szép ünnepi imádságot szüleidnek,*

kis testvérkéidnek?” A kicsi angyal képe még pirosabbra gyúlt. „*Nem imádságot küldtem*” – vallotta be szégyenkezve. Az Úr Jézus igen nagyon elcsodálkozott. „*Nem-e? Hát mi egyebet lehet küldeni innen?*” „*Kenyeret*” – felelte szepegeve Katika. „*Szép fehér égi kenyeret. Minden nap félretettem, amit nekem adtak itt. Hiszen én kapok még máskor is*” – tette hozzá bizalmasan. „*S ha nem, hát az se baj. De odalent Budapesten nincsen fehér kenyér, régóta már...*”

Mély, döbönt csönd volt, szentek, angyalok pisszenni se mertek. Hiszen ilyesmi még nem történt emlékezet óta, hogy valaki kegyes imádság helyett kenyeret küldött volna alá a mennyországából.

Aztán az Úr Jézus lehajolt s homlokon csókolta a kislányt. „*Jól tetted, Katika*” – mondta halkán, s lopva kitorölt egy toladó könnycseppet a szeméből, „*sokszor a kenyér a legszebb imádság. Én is azt adtam egyszer az én népemnek, amikor lent jártam a Földön. Kenyeret.*”

Valahol a meghatottan álló magyarok sorában egy öreg nagymamából kitört az elfojtott zokogás. Katika kitépte magát az Úr Jézus karjaiból, odafutott az öregasszonyhoz és két vézna karjával átölelte. „*Ne sírj, nagymama!*” – kiáltotta hangos, csengő angyalka-hangon, mely egyszeribe betöltötte az egész mennyországot – „*Apuék nem éheznek többet odalent! A mennyei kenyér, amit küldtem, meglásd, eltart sokáig!*”

Az Úr Jézus mosolygott. S mosolyától, bizony, akár hiszik, akár nem: kisütött a nap Magyarországra fölött!

A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (10. rész)

Kedves Szülők és Nagyszülők!

Arra kérünk Benneteket, hogy hónapról hónapra, amikor kezetekbe veszitek a „Gyökereket”, hívjátok fel gyermekeitek, unokáitok figyelmét erre a rovatra, s ha nem értik, magyarázzátok el nekik fontosságát.

Kedves Gyermekek!

Nektek igazán megéri elolvasni és megismerni a szép történeteket, amelyek hatalmas örmény királyokról, csodaszép királykisasszonyokról, véres háborúkról szólnak. És miért éri meg megismerni őket? Mert

minden történet végén találtok egy kérdést, amelyet ha megválaszoltok és elküldötök postán vagy email-en, év végén a legjobb, legszebb válaszokat kisorsoljuk közületek. A három nyertes csodálatos ajándékokban részesül. A cím tehát a következő: **Dr. Puskás Attila**, Str. Busuiocului 4/C/48, RO-540535 Tirgu Mures, Románia. E-mail cím: pattila001@yahoo.it

Várjuk leveleiteket!

Dr. Puskás Attila,
a Marosvásárhelyi

Örmény Kulturális Egyesület nevében

Szaszuni Dávid

Szaszuni Dávid a legismertebb örmény hős, az örmény nép harciasságának és szabadságvágyának jelképe. Nem úgy nőtt fel, mint más gyermekek, akik évek során lesznek nagyok. Szaszuni Dávid egyik napról a másikra, óráról órára lett felnőtte. Mindössze nyolc éves volt, amikor pásztor lett, és már gyermekként akkora ereje volt, mint egy óriásnak.

Egy napon egy öregasszony hírül adta neki,

hogy *Meszramelik*, Egyiptom királya, elfoglalta *Dávid* édesapjának földjeit. Nagy haragra lobbant, elűzte az idegeneket, és visszafoglalta édesapja területeit. De *Meszramelik* erős sereggel visszatért Szaszun alá, hogy elfojtsa *Dávid* lázadását.

Dávid és *Meszramelik* párharcot vívtak.

***Ki foglalta el Dávid édesapjának földjeit,
és mit tett Dávid, amikor ezt megtudta?***

Gyermek-válaszok

Kovrig István (Dés) V. d. osztály: Az örményeknél az Új Év augusztus 7-én kezdődött és Nevasartnak nevezték. Úgy ünnepelték az Új Évet, hogy utcáikat és házaikat feldíszítették, de minden lakos is virágkoszorúval ékesítette magát. Így vittek zöld ágakat Anahid, az anyaistennő szobrához. Az Új Évi ünnepség hét napot és hét éjszakát tartott.

Molnár Zsófia (Marosvásárhely) II. b. osztály: Az örményeknél a Tejútat a Szalmatolvajok útjának nevezik. A nevét Váhákön hőstette nyomán kapta. Ő Bárcsán király fejével és szalmával távozott el az égbe örmény hazája felé

Augusztus 7-én kezdődött az örményeknél az Új év. Virágkoszorúval ékesítették fejüket, és zöld ágakat vittek Anahid szobra elé.

Fővárosi Örmény Klub

2007. december 20. 17 óra,

Budapest, Magyarok Háza – Csontváry termében

Szent Karácsony ünnepén

Műsor:

I. rész

- * Ünnepi köszöntő és beszámoló az *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület* 2007 évi működéséről – *dr. Issekutz Sarolta* elnök
Közreműködik: *Puskás Eszter* (ének), *Flórián Antal* (vers)
- * Szongott Kristóf díj átadása
- * *Alex Száva*: Ó, barátom – *Ov paregam* című erdélyi örmény népdalok CD lemezének bemutatója

II. rész

- * **A kis Jézus dicsősége.** 1990-es erdélyi iskolajáték – *dr. Kilián István* történész professzor gyűjtéséből.
Előadja: *Szent Család Plébánia Gyermekek Színjátszó köre*
Betanította: *Dr. Kilián Istvánné és Egyháziné Marthy Katalin*
Jelmez: *Wertán Zsoltné*
- * Ajándékozás – Újévi köszöntő – ünnepi könyv és lemez vásár!

Az estét rendezi: *Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület*
és a *Fővárosi Örmény Önkormányzat*.

Támogatók: *Kiss János Philadelphia, Bp. Főv. II. ker., XI., XII. ker.*
Örmény Önkormányzat

Áldott, kegyelmekben gazdag karácsonyi ünnepeket és boldog 2008-as új esztendőt kívánunk minden kedves Olvasónknak! Snorhavor nor dári!

Szomorújelentések

Zárug Béla Elek

1917. július 17-én született az erdélyi Nagyajtán, szülei ötödik gyermekeként. Két éves korában a család átköltözött Gyergyószentmiklósr. Középkoláit Kolozsvárott és Csíkszeredában végezte. Két évet járt jogi egyetemre. 1938-ban tényleges katonai szolgálatra bevonult a román hadseregbe. 1940-től Gyergyószentmiklóson dolgozott az OTIN-nál. Erdély visszafoglalása után, 1944-ben újból behívták magyar katonának. A hadműveletek folyamán szovjet hadifogságba esett, ahonnan 1948 végén választási lehetősége volt Erdély és Budapest között választani. Magyar katonasága alatt levelezett egy budapesti lánnyal. Ezért jött ide. Megnősült, két gyermeke született, Béla és Hedvig. Jogi tanulmányait szerette volna folytatni, de a fennálló rendszer politikai okok miatt nem engedte. Eleinte a vasas szakmában dolgozott, majd esztergályos lett. Szívbetegsége miatt áthelyezték raktárosnak. A műszaki rajztanfolyam elvégzése után a termelési osztályon, mint kooperátor tevékenykedett. Onnan ment nyugdíjba.

Rengeteget olvasott, nagy műveltségét ezekből mérítette. Tudott latinul, románul, németül. Sok verset, novellát írt. Könyvbe foglalta élete történetét a hadifogság végéig. 2007. október 18-án, életének 91-ik évében – rövid szenvedés után – visszaadta lelkét Teremtőjének.

„Engedjétek hozzám őket, mert mondom nektek, hogy az ilyenek a mennyek országa.”

(M. 10:14)

Ittenem köszönöm Neked, hogy a miénk volt és az is marad, mert aki szereti szívében él, az nem hal meg, csak távol van. (Szent Ágoston)

Mély fájdalommal, de Isten akaratában megnyugodva tudatjuk, hogy

Zárug Béla

2007. október 18-án életének 91. évében visszaadta lelkét Teremtőjének. Drága halottunk hamvasztás utáni búcsúztatása és az urna elhelyezése a római katolikus egyház szertartása szerinti gyászmise keretén belül lesz

2007. november 14-én, szerdán, 15 óra 30 perckor a Zóborhegy téri Regnum Marianum Templomban (1141 Budapest, Zóborhegy tér 18.)

Gyászolják: felesége, lánya, fia, menyje, unokái, sógornője, unokaöccsei, unokahugai, rokonai, barátai és ismerősei

Távíratcím: ifj. Zárug Béla 1147 Budapest, Fűrés u. 15/B. Tel.: 251 8897

Veress István

Szomorú szívvel tudatjuk, hogy **Veress István** nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanár tartalmas és dolgozó életének 97. évében, türelemmel viselt betegség után 2007. november 2-án csendesen elhunyt.

Élete a lelkiismeretesen végzett munka, a szerettei iránti végtelen áldozatvállalás és ragaszkodás példája volt. Munkája egybefonódott a Mindenható alkotta természet iránt érzett határtalan szeretetével és felelősségtudatával.

Drága halottunk földi maradványait 2007. november 5-én 13 órakor helyeztük örök nyugalomra a *Házsongárdi* temetőben a református egyház szertartása szerint. „*Most azért megmarad a hit, remény, szeretet, e három; ezek közül pedig legnagyobb a szeretet.* „ (1 Kor 13,13)

Emléke legyen áldott, nyugalma csendes!

A bánatos gyászoló család

Emléküket kegyelettel megőrizzük!

Dr. Csávossy György

Amikor egy élet legendává válik

Búcsú Veress István professzortól...

Látjátok feleim, kezdhethem a *Halotti beszéd* megszólításával, melyet így folytatok, látjátok, ahogy egy élet legendává válik. *Veress István* már régtől fogva élő legendának számított, most azonban az élete marad meg Erdély agrártörténelmében, mint egy felejthetetlen legenda. Miért? Mert igeihirdető volt, hirdette szakmai meggyőződését írásban és szóban, alkalmas és alkalmatlan időben, akkor is amikor megértették és akkor is amikor csak álmodozónak tartották.

„*Vadócba rózszát oltok, hogy szebb legyen a föld*” – írja *Mécs László*. Veress István hitvallása szerint vadba gyümölcsöt oltott, hogy teremjen ez az árva, kopárrá mosott erdélyi dombvidék. Elmondottuk róla, amikor kitüntették 96 évesén, hogy a *munka*, a *hit* és a *becsület* hármassága jellemezte. Életéről, az azt meghatározó koordinátákról most sem mondhatunk mást. Matuzsálemi kort ért meg, de egyetlen napja sem telt el úgy, hogy azt az elvégzett munka zöld ága ne díszítette volna.

A kertészet szeretetét édesapja oltotta belé, ő ezt mint testamentumot őrizte meg és nemzedékek sokaságának adta át. A búcsú nem arra való, hogy lexikonba való adathalmazokkal igazoljuk állításainkat. Veress István kitörölhetetlenül beleírta nevével fémjelzett tanítását az erdélyi agrártudomány aranykönyvébe. Utódai, tanítványai bizonyára gyakran idézik majd.

Én, mint barátja és tisztelője most az embert idézném föl, úgy ahogy képzeletemben földi mivoltát odafent folytatja. Megöleli a viszontlátás örömeivel hűséges, korábban elköltözött élettársát Ojit, lányát, édesapját és édesanyját, mert a munka szépsége mellett a családi tűzhely melegét becsülte a legtöbbré. És kezét fog *Nagy Endrével*, akinek Csombordon igazgató helyettese volt, *Horváth Tutu* bácsival, *Szász Feri* bátyánkkal és a többi tanártársal, akikkel *Csombordon* a *Bethlen* szellemetmeghonosították. Átkaroljautódját *Mezei Sándort*, aki szintén a legendák világába költözött és kezét ráz a Kolozvári Agráregyetem tanáraival, volt kartársaival elsősorban a mindentudó, kiváló *Papp Pistával* és mindazokkal, akikkel egyetértett

és azokkal is akikkel nem, mert ahova költözött az a béke világa.

Találkozik és felelevenítik volt vadásztársaival a felejthetetlen kalandokat, a csodálatos erdőjárásokat, együtt halászik az ég vizein azokkal, akikkel együtt vetette a Maros vizébe a sorhorgokat, és ismét elmondja az akkori diadalittas utasítást: „*Jenőke vedd fel!*” És bizonyára elismétli, az ott lévő csombordi pincemesternek a szólás-mondással vált igazságot: „*A Furmint, az jó bor!*”

Szeretett Pista bátyánk! Nagyon fogsz hiányozni nekünk. Üresen maradnak az *Erdélyi Gazdában* azok a lapok, melyeket életem utolsó napjaiig is elláttál szellemi táplálékkal. Olyan tanácsokkal, melyeket csak a Te hatalmas tapasztalatod és tudásod fogalmazhatott meg. Örökös munkatársunk maradsz, örökös szerkesztőbizottsági tag.

A *Romániai Magyar Gazdák Egyesülete* a saját halottjának tekint, azzal a meggyőződéssel, hogy szellemed élő és itt marad közöttünk.

Lehet, hogy miután körül nézel az Édenkert almafái között, arra kéred a Teremtőt, hogy honosíthasd meg itt kedvenceidet az Erdélyben hagyott Batult, Pónyikot, Aranypármént, Gyógyít és a többieket. A Mindenható majd rád néz, és azt válaszolja: – Jó az a kert, ahogy van. Inkább azt kérd tőlem, hogy utódaid sikerrel őrizték meg azt, amit rájuk hagytál.

Szeretett Pista bátyánk, az Úrnak igaza van. A mi kötelességünk, hogy megőrizzük mindazt, amit ránk hagytál. Minden barátod és volt munkatársad nevében búcsúzunk Tőled. Béke poraidra!

(A cikk szerzője a Magyar Borakadémia tagja)

Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek ***2007. (XI. évfolyam) tartalomjegyzéke***

Január XI. évf. 119. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Szakítópróba (3. rész) – Bura László
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (7. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Újévi köszöntő (részlet) – Széllyes Sándor
- Szent Karácsony ünnepén – Frigyesy Ágnes
- Ismét választunk – EÖGYKE
- A 2006 évi Szongott díjasok – Dr. Issekutz Sarolta
- Szongott Kristóf díj kitüntetettjei: Bálint Tiborné Kovács Júlia és Dr. Issekutz János
- Köszönetnyilvánítás
- Szongott Kristóf (1843-1907) – Dr. Bányai Elemér
- Felhívás
- Miklósnapi köszöntő – Várady Mária
- A Színházművészeti Főiskolán – Bende Miklós
- Misztótfalusi Kis Miklós örményeknek tett szolgálatai (3. rész) – Molnár József
- Az erdélyi örmények nyomában - Üzenet az Ararátról – Nagy Botond
- Ragaszkodjunk múltunkhoz, hagyományainkhoz, tegyünk meg mindent megmaradásunkért! – Frigyesy Ágnes
- Czárán Gyula és a Bihari Nemzeti Park – Gellai Mária – Knauer József
- Olvasói levél
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata – Dr. Puskás Attila
- Rendhagyó pinceteszt Örményországban, Hajastanban (2. rész) – Zsiday-Galgóczi Krisztina
- Fővárosi Örmény Klub műsora
- Felhívás - Személyi jövedelemadó 1% - EÖGYKE
- Levél Dr. Issekutz Saroltának – Tőkés László püspök

Február XI. évf. 120. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Beszámoló az EÖGYKE 2006 évi működéséről – Dr. Issekutz Sarolta

- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (8. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Felhívás
- A szent negyvennap – Baróti László-Sándor
- Teréz anya gondolatai
- Misztótfalusi Kis Miklós örményeknek tett szolgálatai (4. rész) – Molnár József
- Rendhagyó pinceteszt Örményországban, Hajastanban (3. rész) – Zsiday-Galgóczi Krisztina
- Köszönetnyilvánítás
- Az erdélyi örmények nyomában – F. Á.
- Az erdélyi örmények története – Gazdovits Miklós
- Fundatia „Czárán Gyula” Alapítvány
- In Memoriam Dr. Mály József – Dr. Horváth Jenő
- „A rossz hír hozóját megölik” – Dávid Csaba
- Felhívás – EÖGYKE címváltozás
- Biztosítási kártérítés százéves késéssel (Örmény népiptás)
- Fiatal művészek játszottak Mozartot
- Semiramis örmény bakavézó – Hirdetés
- Örmények nyomában Törökországban – Katona Zoltán
- Meghívó – Lázár Imola kiállítására
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrova (2. rész) – Dr. Puskás Attila
- Meghívó – „Szaszuni Dávid históriája” bábelóadás
- Miklós a sarmór elaludt – dcs
- Fővárosi Örmény Klub műsora
- Sergio Tabeira – Hirdetés
- Olvasói levelek
- Kisebbségi nap a XV. kerületben
- Szomorújelentések
- Felhívás - Személyi jövedelemadó 1% - EÖGYKE
- Te és az Isten (1. rész) – Wass Albert

Március XI. évf. 121. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Az erdélyi örmények története (2. rész)– Gazdovits Miklós
- Több mint „Az erdélyi örmények története”! – Dr. Sasvári László
- Nagyböjti gondolatok – Csaba testvér
- Felhívás

- Az erdélyi örmények kulturális kapcsolatai a 17-18. században – Kovács Bálint
- Az örmény kódex-művészet képviselője: Lázár Imola – (Frigyesy)
- Kátai Mihály és Szilvay Ingrid gondolatai az Örmény Biblia című kiállítás kapcsán
- Issekutz Sarolta köszöntése az EÖGYKE 10 éves alakulásának alkalmából
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (9. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Székelyörmény gyökerek nyomában – Vízi Ildikó
- Misztótfalusi Kis Miklós örményeknek tett szolgálatai (5. rész) – Molnár József
- Kiss Ernő leszármazottainak nyomában – Németh Ferenc
- Rendhagyó pincetesztt Örményországban, Hajastanban (4., befejező rész) – Zsiday-Galgóczi Krisztina
- Sergio Tabeira – Hirdetés
- EÖGYKE – Pénzügyi beszámoló 2006
- Sorok az unokámnak – Jancsik Pál
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (3. rész) – Dr. Puskás Attila
- Olvasói levél
- Örmény bál Gyergyószentmiklóson
- Semiramis örmény bakavézó – Hirdetés
- A baklaváról és az örményekről
- Fővárosi Örmény Klub műsora
- Szomorújelentés
- Felhívás – Személyi jövedelemadó 1% - EÖGYKE
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2007 évi barangoló programjai – I. Kárpátalja – II. Erdélyjárás felsőfokon
- Imádság – Szent Ágoston

Április X. évf. 122. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Elhallgatott népirodalom – Marillai Andrea
- Az erdélyi örmények kulturális kapcsolatai a 17-18. században (2. rész) – Kovács Bálint
- Pénzbírságra ítélték pénteken Lausanne-ban egy török politikust az örmény népirodalom tagadásáért
- Eredmények az Örmény kisebbségi választások második fordulóján

- Az erdélyi örmények története (3. rész) – Gazdovits Miklós
- Sergio Tabeira – Hirdetés
- Ki lehet örmény? – Kali Kinga
- Misztótfalusi Kis Miklós örményeknek tett szolgálatai (6. rész)
– Molnár József
- Kiss Ernő leszármazottainak nyomában (2. rész) – Németh Ferenc
- Ismét a helyén Kiss Ernő emléktáblája – Szabó Juli
- Te és a világ – Wass Albert
- Meghívó – Örmény Kultúra Hete
- Örmény Március 15-e Marosvásárhelyen – Székely Imola
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (10. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Dörögtek a hídfőn a Székely Harangok ... - Bálintné Kovács Júlia
- 1848-49-es forradalom és szabadságharc örménymagyar hőseiről
- A Szózat igaza – Dávid Csaba
- „Miért kerestek az élőt a halottak között?” – Baróti László-Sándor
- A keresztfához megyek (vers) – Sajó Sándor
- Sorok az unokámnak (2. rész) – Jancsik Pál
- Semiramis örmény bakavézó – Hirdetés
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrova (4. rész) –
Dr. Puskás Attila
- Felhívás – Személyi jövedelemadó 1% - EÖGYKE
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2007 évi barangoló
programjai – I. Kárpátalja – II. Erdélyjárás felsőfokon
- Húsvéti üdvözet

Május XI. évf. 123. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Örmény Kultúra Hete – Dr. Issekutz Sarolta
- Hat évezredes utazás Örményországban (1. rész) – Zsigmond Benedek
- Nikolaj Hovhanniszyán: Az Örmény Genocídium – Szerkesztői
gondolatok a most megjelent kötet elé – Dr. Issekutz Sarolta
- Hírek
- Levél az országgyűlési és önkormányzati képviselőknek – EÖGYKE
- Hang – sorok – Találkozások – Pallós
- Köszönetnyilvánítás
- Emlékezni alapvető emberi kötelességünk! – Dávid Csaba
- Fővárosi Örmény Klub műsora
- Miniszterelnöki Hivatal Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Főosztály

főigazgatójának Németh Erikának levele Dr. Issekutz Sarolta EÖGYKE elnökének

- Örmény családnevek
- Elhallgatott népi társaság (2. befejező rész) – Marillai Andrea
- „Örmény Napok” Gyergyószentmiklóson
- Ki lehet örmény? – Kali Kinga
- Elkészült a gyergyószentmiklósi örmény közösség honlapja
- Adatok a magyarországi örménymagyarokról (11. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- „Örményország – régi hazánk” – Dr. Kelemenné Csíkszentgyörgyi-Ficzus Margit
- Misztótfalusi Kis Miklós örményeknek tett szolgálatai (6. rész) – Molnár József
- Az örmény nép szabadság- és hazaszeretete (1. rész) – Dr. Puskás Attila
- Kiss Ernő leszármazottainak nyomában (3. rész) – A vértanú utódainál – Németh Ferenc
- Sorok az unokámnak (3. rész) – Jancsik Pál
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (5. rész) – Dr. Puskás Attila
- Felhívás – Személyi jövedelemadó 1% – EÖGYKE
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2007 évi barangoló programjai – I. Kárpátalja – II. Erdélyjárás felsőfokon

Június XI. évf. 124. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Nyílt levél a hazai örménységhez – Dr. Issekutz Sarolta
- Nagyköveti látogatás – M
- Az örmény nép szabadság- és hazaszeretete (2. rész) – Dr. Puskás Attila
- Kiss Ernő leszármazottainak nyomában (4. rész) – Tények és legendák – Németh Ferenc
- Hirdetés
- „A Zokogó majom könnyei” – Frigyesy Ágnes
- „Az örménység egy” – Kali Kinga
- Könyv- és filmbemutató a Fővárosi Örmény Klubban – Frigyesy Ágnes
- Adatok a magyarországi örménymagyarokról (12. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Maroshévíz és az örmények – Czirják Károly
- Hirdetés
- Kötet és tárlat az örmény népi társaságról – (Frigyesy)

- Ki volt Csíki Endre? – Jagamas János
- A szultánok kenyereéről
- Hat évezredes utazás Örményországban (2. rész) – Zsigmond Benedek
- Fővárosi Örmény Klub műsora
- Ki beszél? – Reményik Sándor – Vers
- Világosító Szent Gergely ünnepén
- Meghívó – Szamosújvár, Szent Gergely napi búcsú és Szongott Kristóf halálának 100 éves évfordulója
- Akarom – Reményik Sándor – Vers
- Olvasói levél
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (6. rész) – Dr. Puskás Attila
- Fohász – Antoine de Saint-Exupery
- Szomorújelentések
- Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület 2007 évi barangoló programja – I. Kárpátalja
- Ezer székelly leány napja Csíksomlyón

Július-augusztus XI. évf. 125-126. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Gergely ma is megvilágosít – Dávid Csaba
- Szongott Kristóf (1843-1907) – Kiss Ferenc
- „A búzaszemnek a földbe kell hullania” – Tófalvi Géza
- Örmény közösségfenntartás – Mihály Zsombor
- Ünnepelnek az örmények – Erkei Csaba
- Világosító Szent Gergely ünnepén – Wertán Kinga
- Nagyváradi visszavár – Várady Mária
- Ízelítőt kaptunk örmény hagyományokból – Neumann Andrea
- Örmény ballada – Szőke Mária
- A magyar olvasónak – Gevorg Emin
- A Jövőhöz – Gevorg Emin – Vers
- Köszöntjük a 80 esztendő Bánffy György színművészt
- Köszöntjük a 70 esztendő költőt! – Lászlóffy Aladár – Az utolsó hó éjszakáján – Vers
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (13. rész)
– Bálintné Kovács Júlia
- Kapcsolattartás – interneten
- Árpád – napi ünnepség
- Szíveteket kezetekben hordozzátok – Frigyesy Ágnes

- Hat évezredes utazás Örményországban (3. rész) Az ókori Örményország – Zsigmond Benedek
- Köszönetnyilvánítás
- Gyergyói örményekről a Fővárosi Örmény Klubban – Frigyesy Ágnes
- Ismét gyarapodott az örmény szakirodalom: Gyergyói örmények könyve I-II. – Dr. Sasvári László
- Elhallgatott népiirtás – PZS
- Fővárosi Örmény Klub műsora – Július
- Adománylevél
- Fővárosi Örmény Klub műsora – Augusztus
- Örmény Est Marosvásárhelyen – Székely Imola
- Kelengyejegyzék
- Archívumok mélyéből
- Meghívó – Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat

Szeptember XI. évf. 127. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Nagy elődök, emlékező leszármazottak – (1. rész) – Marcsók Vilma
- Helyreigazítás
- Mezőtlábas diplomaták Dzsingisz kán udvarában – Nagy Magdolna
- Plano Carpini útijelentése 1247-ből
- Tisztelet Polgármester, Alelnök úr, tisztelt Hölgyeim és Uraim! (Erzsébetváros) – Dr. Puskás Attila
- Pályázati beszámoló a 2006-os évről
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (14. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Hat évezredes utazás Örményországban (4. rész) Az ókori Örményország – Zsigmond Benedek
- Meghívó – Tutsek János – fotóművész életmű kiállítás
- Hat elaggott férfiaknak . . . – Murádin János Kristóf
- Meghívó – Aradi Vértanúk emlékűnepség
- Örmény-magyar nyomkeresés Kárpátalján és az egykori Monarchia keleti végén Lembergben – Marschall Béláné
- Meghívó – Vidám Örmény Est a Tabánban
- Meghívó – Örmény diaszpóra Közép-Európában – PPKE konferencia
- A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség hírei – Fülöp Ákos atya
- Köznapló (részlet) – Végh Alpár Sándor
- Örmények Gyergyóban
- Fővárosi Örmény Klub műsora – Szeptember

- Köszönetnyilvánítás
- Székhelyváltozás
- Csütörtöki (júliusi) klubnap a Magyarok Házában – Kabdebó János
- Új könyv a gyergyói örménységről
- A festészet útján – örmény gyökerekkel – Frigyesy Ágnes
- Tímárnak tanult, s mi lett belőle . . . – Dr. Száva Jenő János (München)
- Olvasói levél
- „Nagyjaink bronzban” domborműavatás
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (7. rész) és a gyermek olvasók válasza – Dr. Puskás Attila
- Centenárium Örmény Napok Gyergyószentmiklóson – Madaras Szilárd
- Meghívó – Bálint Tibor emlékest

Október XI. évf. 128. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Nagy elődök, emlékező leszármazottak – (2. rész) – Marcsók Vilma
- FŐÖ Székhelyváltozás
- Örmény rítus és örmény mise – (1. rész) – Zsigmond Benedek
- Bálint Tiborra emlékeztek – Kánya Gyöngyvér
- Szerkesztette: Júlia (főként, írta: Tibor) előadta: Karen és Sándor – Dávid Csaba
- Emlékkönyv Bálint Tiborról – Rostás-Péter Emese
- A szülőföld az a város, ahol egyszer én is harangoztam – Bálint Tibor emlékest a Budai Várban – (Frigyesy)
- A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség hírei – Fülöp Ákos atya
- A lelkileg is összetört nemzetnek kiutat mutatott gróf Klebelsberg Kunó, a harmadik évezred minisztere – (1. rész) – Hencz Péter
- Fővárosi Örmény Klub műsora – Október
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (15. rész)
– Bálintné Kovács Júlia
- Tutsek János életmű kiállítása elé - M
- Megkésett mondatok – Kincses Károly
- Köszönetnyilvánítás - Ötves Erzsébet
- Magyarörmény morzsák a Mezőségről – (1. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Örmény diaszpóra Közép Európában – (Konferencia a PPK Egyetemen)
- Hat évezredes utazás Örményországban (5. rész) Örményország alkonya
– Zsigmond Benedek
- A gyergyói örménység ünnepe – Balázs Katalin
- Centenárium Örmény Napok – Madaras Szilárd

- Vidám nyárbúcsúztató a Tabánban – Várady Mária
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (8. rész) – Dr. Puskás Attila
- Erdélyi Hitvallás – Wass Albert
- Aradi Vértanúk, magyarörmény hősök emlékezete – (Frigyesy)

November XI. évf. 129. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Magyarörmény Aradi Vértanúk emlékezete – (Frigyesy)
- Aradi vértanúk nyomában – Nagybecskerek, Elemér, Újvidék – Dr. Issekutz Sarolta
- Akik őseik földjén maradtak (1. rész) – Podhorányi Zsolt
- Járjunk nyitott szemmel!
- A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség hírei – Fülöp Ákos atya
- Örmény rítus és örmény mise – (2. rész) – Zsigmond Benedek
- Örmény szent liturgia – Öltözködési himnusz - Zsigmond Benedek fordítása
- Fővárosi Örmény Klub műsora – November
- A lelkileg is összetört nemzetnek kiutat mutatott gróf Klebelsberg Kunó, a harmadik évezred minisztere (2. rész) – Hencz Péter
- Az Örmény Genocídiumról
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (16. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Hat évezredes utazás Örményországban (6. rész) Az örmény reneszánsz – Zsigmond Benedek
- Megdöbbenő – No comment!
- Az Örmény Nemzeti Könyvtár alapításának 175. évfordulója – Dr. Issekutz Sarolta
- Magyarörmény morzsák a Mezőségről – (2. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- „A magyar vér nagy értéke Európának” – Frigyesy Ágnes
- Verseny, kiállítás, emlékezés – Szabó Judit
- Szomorújelentés: Forgách Sándorné sz. rétháti Kövér Ilona
- Roska Márton, a kolozsvári régészeti iskola megalapítója (1. rész) – Vincze Zoltán
- Terézvárosi örmény búcsú
- Esküvő
- Archívumunk anyagából
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (9. rész) – Dr. Puskás Attila

- Örmény külügyminiszter Magyarországon - M
- Nareki Szent Gergely imája

December XI. évf. 130. szám

- Az örmény liturgia megemlékezéseiből – Dr. Sasvári László
- Akik őseik földjén maradtak (2. rész) – Podrohányi Zsolt
- Örmény Múzeum – Egyesület, 1907-2007. (1. rész) – Kiss Ferenc (Dés)
- A lelkiileg is összetört nemzetnek kiutat mutatott gróf Klebelsberg Kunó, a harmadik évezred minisztere (3. rész) – Hencz Péter
- Adatok a magyarláposi örménymagyarokról (17. rész)
– Bálintné Kovács Júlia
- Önkormányzati hírek
- Roska Márton, a kolozsvári régészeti iskola megalapítója (2. rész)
– Vincze Zoltán
- Murádin Jenő 70. születésnapjára – Tibori Szabó Zoltán
- Erdély költője Lászlóffy Aladár – Kabdebó Lóránt
- Az idejekorán hetvenkedő Gyulai Líviusz
- Köszönetnyilvánítás
- Utazás Tatevbe – Kátainé Szilvay Ingrid
- A Budapesti Örmény Katolikus Lelkészség hírei – Fülöp Ákos atya
- Magyarörmény morzsák a Mezőségről – (3. rész) – Bálintné Kovács Júlia
- Hálásan köszönjük...
- Aki virágok között él, Zakariás Enikő virágkötő a Fővárosi Örmény Klubban – Frigyesy Ágnes
- A jövőért áldozták életüket – Megemlékezés Eleméren
- Jagamas János népzene tudósra emlékeztek – N. H. D.
- Örmény katolikus keresztelő
- Magyar karácsony az égben – Wass Albert
- A marosvásárhelyi örmény-magyar közösség gyermekrovata (10. rész)
– Dr. Puskás Attila
- Gyermek-válaszok
- Fővárosi Örmény Klub műsora – December – Szent Karácsony ünnepén
- Szomorújelentések: Zárug Béla Elek, Veress István
- Amikor egy élet legendává válik, Búcsú Veress István professzortól – Csávossy György
- Erdélyi Örmény Gyökerek Füzetek 2007. (XI. évfolyam)
tartalomjegyzéke
- A Fővárosi Örmény Klub 2007. évi műsora
- Köszöntjük 70 éves alkotóinkat!

A Fővárosi Örmény Klub 2007. évi műsora

2007. január 18.

- Gazdovits Miklós (Bukarest): Az erdélyi örmények története – Előadás és könyvbemutató
- Magyarok kalandozása Karabahban és a történelmi örmény földön – Schmidt Péter, Bilász Marianna és Jurcsák Tibor vetítettképes beszámolója

2007. február 15.

- Kovács Bálint: Az erdélyi örmények kulturális kapcsolatai a 17-18. században – Vetítettképes előadás

2007. március 16.

- Kali Kinga: Ki lehet örmény?
- Dr. Szarka György: Kalandtúrák a Bihar hegységben Czárán Gyula nyomdokain... Vetítettképes előadás

2007. április 19.

- Zsigmond Benedek: Hat évezredes utazás Örményországban – Vetítettképes előadás

2007. május 17.

- Szabó László: Irán és örmény vonatkozásai – Vetítettképes előadás

2007. június 21.

- Bemutatkozik Fülöp Ákos atya
- Gyergyói örmények könyve I-II. – Könyvbemutató. Vendégünk: Dr. Garda Dezső történész (Gyergyószentmiklós)

2007. július 19.

- Az örmény táncművészet – Filmvetítés

2007. augusztus 16.

- Vendégünk Losonczy Lilla festőművész és férje Losonczy Miklós művészettörténész

- Bemutató előadás és hangverseny: Az örmény zene
Közreműködik: Dr. Szuper Géza és Vikol Kálmán

2007. szeptember 20.

- Magyarörmény morzsák a Mezőségről – Előadó Bálintné Kovács Júlia (Kolozsvár)

2007. október 18.

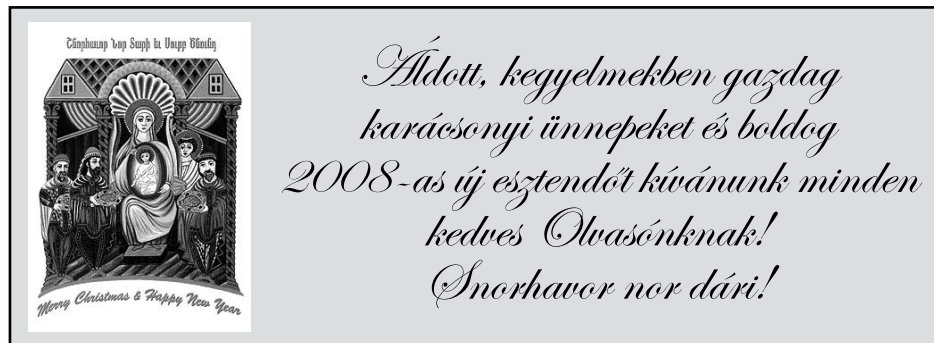
- Elég volt! – Ünnepi műsor a magyar szabadságharc 51. évfordulójára
– Közreműködnek: Várady Mária és Mártonffy Miklós

2007. november 15.

- Zakariás Enikő: „Örmény motívumok és virágkötészet” – portréműsor és bemutató
Közreműködik: Puskás Eszter

2007. december 20.

- Szent Karácsony ünnepén
- Köszöntő és beszámoló az EÖGYKE 2007 évi működéséről
– dr. Issekutz Sarolta
- Alex Száva: Ó, barátom – Ov paregam Erdélyi örmény népdalok CD lemez bemutató
- Szongott Kristóf díj átadása
- Közreműködik: Puskás Eszter (ének), Flórián Antal (vers)
- A kis Jézus dicsősége. 1990-es erdélyi iskolajáték – dr. Kilián István történész professzor gyűjtéséből. Előadja: Szent Család Plébánia Gyermekek Színjátszó köre.
Betanította: Dr. Kilián Istvánné és Egyháziné Marthy Katalin.
Jelmez: Wertán Zsoltné

*Áldott, kegyelmekben gazdag
karácsonyi ünnepeket és boldog
2008-as új esztendőt kívánunk minden
kedves Olvasónknak!
Տոբհարս որ ճարի!*

Köszöntjük 70 éves alkotóinkat!

*Murádin Jenő (balra fent),
Gyulai Líviusz feleségével
(jobbra fent), és
Lászlóffy Aladár
Kabddebó Lóránttal (lent)*

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület folytatja a **pénzadományok gyűjtését** az erdélyi magyarörmény közösségek részére. Pénzbeli adományokat az egyesület bankszámlájára befizethető.

Bankszámlaszám: Budapest Bank Rt. Királyhágó fiók: 10100792-72594972-00000007

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület székhelye: 1015 Budapest, Donáti utca 7/a.

Postacíme: 1255 Budapest, Pf. 189. **Telefon:** 201-1011, **fax/tel.:** 201-2401

Elnök: dr. Issekutz Sarolta

ERDÉLYI ÖRMÉNY GYÖKEREK – füzetek

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület havonta megjelenő kiadványa

A kiadványt támogatja: Bp. Főv. XI. kerületi Örmény Önkormányzat
és a Fővárosi Örmény Önkormányzat

(Budapest, 1054 Akadémia u. 1. III. emelet 338-339., telefon: 332-1791)

e-mail: fovarosiormeny@startadsl.hu; fovarosiormenyonkorm@startadsl.hu

Nyilvántartási szám: 2.2.4/78/2002.

Főszerkesztő: **Frigyesy Ágnes**

Felelős kiadó: **dr. Issekutz Sarolta**

Munkatársak: Dr. Sasvári László, Dr. Issekutz Sarolta, Bálintné Kovács Júlia, Dobó Attila

Szerkesztőség: 1255 Budapest, Pf. 189. Tel.: (1) 201-1011, Fax: (1) 201-2401

Nyomdai munkák: Mackensen Kft.